

بنیاد برکت
تعاونی ایرانی فرمان حضرت امام (ره)

آیین نامه شبکه مردمی سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی

کمیته تحقیق و توسعه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقام معظم رهبری (مدظله العالی):

«من در ذهنم حل مشکلات محرومین بوده است، مثلاً مشکلات ۱۰۰۰ روستا را کاملاً حل کنید. چقدر خوب است ۱۰۰۰ نقطه آباد شود و یا ۱۰۰۰ مدرسه در کشور ساخته شود.»

بنیاد برکت
تاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره)

آیین نامه شبکه مردمی سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی

کمیته تحقیق و توسعه

بهار ۱۴۰۲

عنوان و نام پدیدآور	شمسا: آیین نامه شبکه مردمی سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی / پدیدآورنده کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت.
مشخصات نشر	تهران: برکت (وابسته به بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره))، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	۶۶ ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۲۸۲۵-۴-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا
عنوان دیگر	: آیین نامه شبکه مردمی سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی.
موضوع	: بنیاد برکت -- آیین نامه‌ها
موضوع	: شرکت‌های سرمایه‌گذاری کسب‌وکارهای خرد -- ایران Small business investment companies -- Iran
شناسه افزوده	: بنیاد برکت. کمیته تحقیق و توسعه
رده‌بندی کنگره	: KMH۳۰۵۹
رده‌بندی دیوبی	: ۵۵۰۷۴۵/۳۴۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۹۳۴۱۵۱۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا	

شمسا

(آیین نامه شبکه مردمی سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی)

پدیدآور: کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت
 ناشر: برکت (وابسته به بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره))
 گرافیک و صفحه‌آرایی: طراحان یگانه ترسیم
 چاپ اول: بهار ۱۴۰۲
 حق چاپ و نشر محفوظ است.

بنیاد برکت
 نشانی: تهران، میدان آرژانتین، خیابان خالد اسلامبولی (وزرا)، خیابان بیست و یکم،
 پلاک ۱۱، کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت
 تلفن: ۸۸۷۲۸۲۶۳ - دورنگار: ۸۸۷۱۸۳۱۹
 E-mail: info@barakatfoundation.com
 www.barakatfoundation.com

۱۰	..... فصل اول: مقدمه
۱۱	..... ■ مقدمه
۱۴	..... فصل دوم: تامین مالی خرد
۱۵	..... ■ مقدمه
۱۵	..... ■ روش‌های تامین مالی خرد
۱۸	..... ■ سازمان‌ها و موسسات مالی خرد چگونه روش تامین مالی خرد مناسب را انتخاب می‌کنند؟
۱۹	..... ■ سازمان‌ها و موسسات مالی خرد چگونه پیامدهای اجتماعی تامین مالی خود را اندازه‌گیری می‌کنند؟
۲۱	..... ■ چگونه سازمان‌ها و موسسات مالی خرد پایداری عملیات خود را تضمین می‌کنند؟
۲۲	..... ■ نتیجه
۲۴	..... ■ مالیه خرد اسلامی
۲۴	..... ■ اهداف مالیه خرد اسلامی
۲۵	..... ■ راهبردهای مالیه خرد اسلامی
۲۵	..... ■ ابزارهای مالیه خرد اسلامی
۲۶	..... ■ ارائه دهندگان خدمات مالی خرد در جهان
۲۸	..... فصل سوم: شمسایست
۲۹	..... ■ سوالاتی که شمسای به آن‌ها پاسخ می‌دهد
۳۱	..... ■ فرآیند مشارکت مردمی در تامین مالی
۳۳	..... فصل چهارم: آیین‌نامه شبکه مردمی سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی (شمسای)
۳۴	..... ■ مقدمه
۳۴	..... ■ اهداف
۳۴	..... ■ اصلاحات و تعاریف
۳۵	..... ■ تعهدات بنیاد
۳۶	..... ■ وظایف مجری
۳۶	..... ■ وظایف تسهیلگر
۳۷	..... ■ وظایف خیر اشتغال
۳۸	..... ■ وظایف بانک

۳۸	زمینه‌های همکاری صندوق
۳۸	وظایف متقاضی
۳۹	منابع مالی اجرای طرح
۳۹	سایر موارد
۳۹	تایید و تصویب

۴۰ فصل پنجم: نظام اجرای شمسا در نهادهای خصوصی و عمومی

۴۲ فصل ششم: نمونه قرارداد خیر طرح‌های اشتغال‌زایی (شمسا)

۴۳	طرفین تفاهم نامه
۴۳	موضوع تفاهم نامه
۴۴	مدت تفاهم نامه
۴۴	تعهدات بنیاد
۴۵	تعهدات خیر اشتغال
۴۶	زمینه‌های همکاری صندوق
۴۶	منابع مالی اجرای مفاد تفاهم نامه
۴۷	سایر شرایط
۴۷	حل اختلاف
۴۸	اقامتگاه قانونی
۴۸	اسناد و ضمیمه قرارداد
۴۸	توزیع نسخ
۴۹	گواهی مشارکت خیر
۵۰	گواهی عضویت در مجمع خیرین کارآفرینی
۵۱	ملاحظات و مشوق‌های اجرایی
۵۳	منشور اخلاقی شمسا
۵۴	فصل هفتم: دستورالعمل پاسداشت خیرین برکت
۵۵	هدف

۵۵	تعاریف
۵۵	دامنه شمول و کاربرد
۵۶	فرایند اجرایی
۵۸	بازنگری و تغییر
۵۸	تأیید و تصویب

فصل هشتم: دستورالعمل نحوه مدیریت و اداره ساختمان‌های اهدایی خیرین

۶۰	مقدمه
۶۰	هدف
۶۰	تعاریف و اصلاحات
۶۱	دامنه شمول
۶۱	مسئولیت‌ها
۶۱	بهره‌برداری از ساختمان‌ها
۶۱	ارکان اداره کننده ساختمان
۶۲	وظایف و اختیارات هیات امانا
۶۲	وظایف و اختیارات مدیر ساختمان
۶۳	وظایف و اختیارات مجری
۶۳	تخلف
۶۳	تأیید و تصویب

۶۴	منابع
----	-------

تصویر: نشان برکت

فصل اول

□ مقدمه

مقدمه

توسعه روستایی، ایجاد اشتغال و کارآفرینی نیازمند سرمایه‌گذاری و تامین مالی است. از آنجایی که مناطق محروم معمولاً با محدودیت دسترسی و تامین منابع مالی مواجه هستند همواره تامین مالی یکی از مسائل حائز اهمیت است. از دیگر روی نهادهای دولتی، حاکمیتی و حمایتی جهت توسعه کارآفرینی و اشتغال‌زایی و همچنین رشد تولید و محرومیت‌زدایی با محدودیت منابع مواجه هستند و این امر توجه به مسأله تامین مالی را بیش از پیش ضرورت می‌بخشد. خوشبختانه روش‌های متنوعی برای تامین مالی وجود داشته که با بهره‌گیری از آن‌ها می‌توان در راستای توسعه کارآفرینی گام برداشت.

یکی از روش‌های تامین مالی اعطای کالا یا کالاهای سرمایه‌ای توسط خیرین و از طریق مشارکت مردمی است. به عنوان مثال ارائه فضای کارگاه یا کارخانه جهت امکان راه‌اندازی کسب‌وکار جدید برای افرادی که توانایی تامین منابع لازم را ندارند تا زمانی که بتوانند به صورت مستقل کسب‌وکار خود را راه‌اندازی کنند، مصداق این نوع تامین مالی است. همچنین می‌توان به در اختیار گذاشتن ماشین و ابزار تولید کالا و خدمات اشاره کرد.

از دیگر روش‌ها، جمع‌سپاری است که بیشتر در فعالیت‌ها عام‌المنفعه بکار گرفته می‌شود. این شیوه خود حالت‌های مختلفی داشته و امکان مشارکت در سود توسط تامین‌کنندگان مالی و یا بخشش منابع توسط ایشان را فراهم می‌نماید. ایجاد شرکت‌های زایشی توسط بنگاه‌های کسب‌وکاری که رشد کرده‌اند خود می‌تواند یکی از شیوه‌های تامین منابع برای اشتغال‌زایی و توسعه کسب‌وکارها باشد.

بر این اساس، تامین مالی لزوماً از طریق ارائه مستقیم منابع مالی نبوده و روش‌هایی که هزینه‌های تامین منابع را کاهش دهد نیز به عنوان شیوه‌های تامین مالی در نظر گرفته می‌شود به عنوان مثال، روش‌های غیر مالی یا معنوی متعددی وجود دارد که کمک به تامین منابع برای راه‌اندازی کسب‌وکار و اشتغال‌زایی و محرومیت‌زدایی می‌کند. از جمله این روش‌ها می‌توان به آموزش، تسهیلگری، اخذ مجوز، نذر، هبه، وقف، پرداخت اقساط و دیون، ارائه ضمانت‌نامه وثیقه و اعتبار برای خرید نهاده، فروش اقساطی نهاده تولید، پیش‌خرید محصولات و ... اشاره کرد که می‌تواند توسط خیرین و از طریق مشارکت‌های مردمی صورت پذیرد.

به طور کلی، یکی از روش‌های مناسب و بهره‌ور تامین مالی جهت اشتغال‌زایی و رفع محرومیت در مناطق کمتر برخوردار، بهره‌گیری از تامین مالی خرد است. ساده‌سازی فرآیندها، حذف وثیقه، حذف اعتبارات بانکی مورد نیاز، ضمانت‌های گروهی و جمعی، آموزش‌های تامین مالی و راه‌اندازی کسب‌وکار، کاهش دوره‌های بازپرداخت به صورت روزانه، هفتگی و ماهانه و ایجاد دوره تنفس بیشتر جهت بازپرداخت از ویژگی‌های بارز تامین مالی خرد می‌باشد. که در کشورهای اسلامی مورد استفاده قرار گرفته است و تامین مالی خرد اسلامی را بر اساس عقود اسلامی شکل داده‌اند.

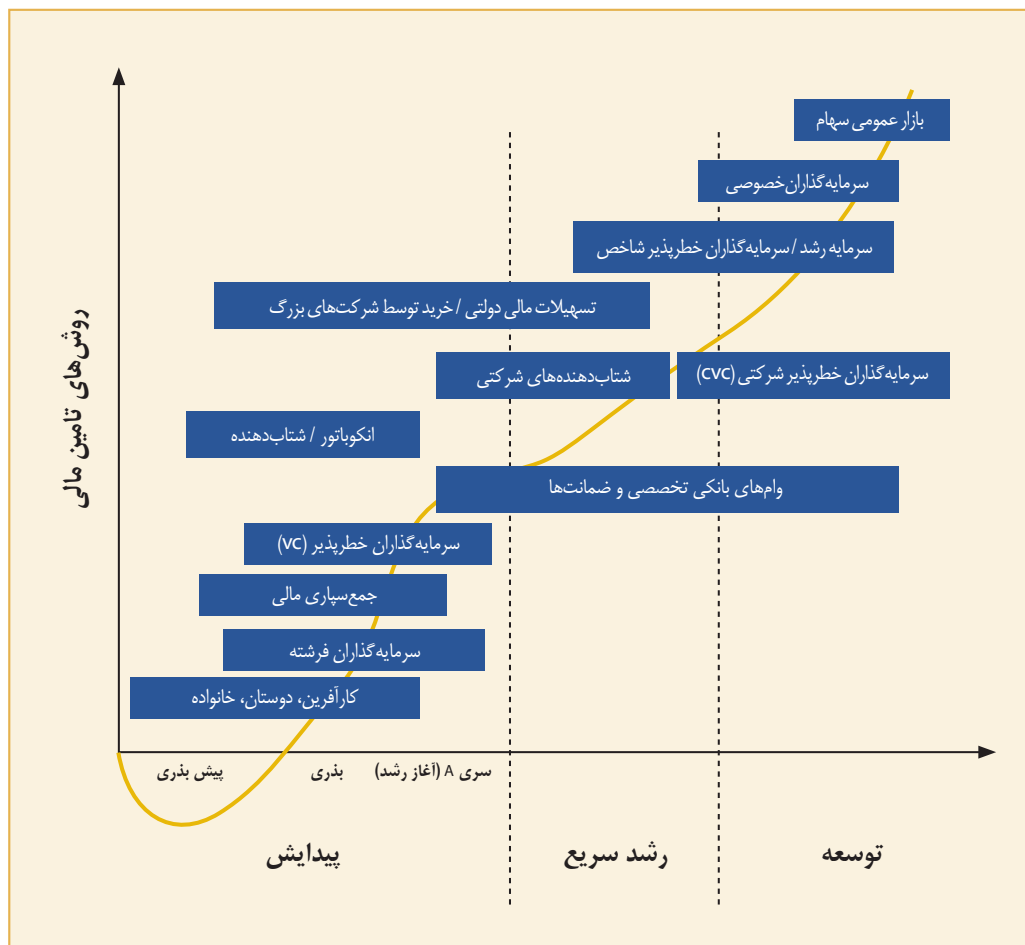
روش‌های مختلفی برای تامین مالی وجود دارد. تنوع روش‌ها موجب امکان انتخاب دریافت‌کنندگان این منابع شده است. نظریات مالی نشان می‌دهد روش‌های استقراری رجحان بیشتری نسبت به روش‌های مشارکتی دارد، زیرا صاحبان کسب‌وکار ترجیح می‌دهند به جای اینکه سهمی از کسب‌وکار خود را با دیگران به مشارکت بگذارند، تسهیلاتی دریافت کرده و صاحب تمام سهام خود بوده و در آینده قرض‌های خود را تسویه نمایند. رایج‌ترین شیوه تامین مالی روش‌های بانک محور است. در صورتیکه بنیاد برکت بخواهد از مشارکت مردمی جهت تامین مالی با ابزار بانکی استفاده نماید چند رویکرد را می‌تواند در نظر گیرد. یک رویکرد ارائه تسهیلات بانکی از منابع بنیاد برکت و حامیان مالی تحت عنوان عقد مشارکت مدنی خصوصی است. یک رویکرد دیگر می‌تواند ایجاد سپرده قرض‌الحسنه پس‌انداز توسط حامیان مالی بوده و رویکرد سوم واریز مستقیم به حساب بنیاد باشد.

روش‌های متعدد دیگری که می‌توان برای تامین مالی استفاده نمود با توجه به رشد یافتگی کسب‌وکار از روش‌های تامین مالی خود فرد، خانواده و دوستان شروع شده و استفاده از منابع سرمایه‌گذاران خطرپذیر، فرشتگان سرمایه‌گذاری، جمع‌سپاری، بوت استرپینگ و بریکولاز امتداد یافته و سپس روش بانک‌محور که خود دارای انواع مختلفی است مورد استفاده قرار می‌گیرد. پس از اینکه کسب‌وکار به بلوغ رسید و اسناد مالی نشان دهنده ثبات، پایداری و رشد آن باشند می‌توان از روش‌های مختلف استفاده کرد. همچنین یکی از رویکردهای تامین مالی جهت جلب مشارکت عمومی می‌تواند بهره‌گیری از بورس و ایجاد صندوق سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی است.

در تصویر زیر مناسب ترین روش های تامین مالی براساس شرایط رشد شرکتها آورده شده است.

□ روش‌های تامین مالی خرد

مقدمه

تامین مالی خرد که به عنوان ابزاری قدرتمند برای کاهش فقر در کشورهای در حال توسعه ظهور و بروز یافته، عبارت از ارائه وام‌های کوچک، پس‌انداز، بیمه و سایر خدمات مالی به افراد کم درآمد و خانوارهایی است که به خدمات بانکداری سنتی دسترسی ندارند. سازمان‌ها و مؤسسات مالی خرد در ارائه خدمات مالی خرد به فقرا تاثیرگذار و در ارتباط با تعداد زیادی از افراد نیازمند موفق بوده‌اند. در این جا، روش‌های مختلف تامین مالی خرد را که توسط سازمان‌ها و مؤسسات مالی خرد برای ارائه خدمات مالی به فقرا استفاده می‌شود، مورد بحث قرار خواهیم داد.

۱- روش‌های تامین مالی خرد

روش‌های تامین مالی خرد را می‌توان در شش دسته تقسیم کرد: وام مبتنی بر گروه، وام انفرادی، بسیج پس‌انداز، بیمه خرد، تامین مالی خرد مبتنی بر فناوری و نهایتاً خدمات توسعه کسب‌وکار.

۱-۱- وام مبتنی بر گروه

اعطای وام مبتنی بر گروه روشی است که به طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این روش گروهی از وام‌گیرندگان متضامناً مسئول بازپرداخت وام هستند. اعضای گروه به عنوان ضامن مشترک عمل می‌کنند و مسئولیت مشترک آن‌ها به کاهش ریسک نکول کمک می‌کند. اعضای گروه مسئول بازپرداخت‌های یکدیگر هستند و این امر انگیزه‌ای قوی برای همه اعضا ایجاد می‌کند تا از بازپرداخت به موقع وام‌ها اطمینان حاصل کنند. وام‌دهی مبتنی بر گروه علاوه بر ارائه وام، انسجام اجتماعی را ارتقا می‌دهد و تصمیم‌گیری جمعی را در بین وام‌گیرندگان تشویق می‌کند.

یکی از موفق‌ترین مؤسسات مالی خرد که از وام‌های گروهی استفاده می‌کند، بانک گرامین بنگلادش است. بانک گرامین که توسط محمد یونس در سال ۱۹۸۳ تأسیس شد، نقش مهمی در ارائه خدمات مالی خرد به فقرا در بنگلادش و سایر کشورها داشته است. مدل وام‌دهی مبتنی بر گروه این بانک در بسیاری از کشورهای دیگر تکرار شده است و در ارتباط با تعداد زیادی از افراد نیازمند موفق بوده است.

۱-۲- وام انفرادی

وام انفرادی یکی دیگر از روش‌های تامین مالی خرد است که توسط سازمان‌ها و موسسات مالی خرد برای ارائه خدمات مالی به فقرا استفاده می‌شود. در این روش به وام‌گیرندگان فردی که مسئولیت بازپرداخت وام را بر عهده دارند، وام ارائه می‌شود. وام انفرادی برای وام‌گیرندگانی که توانایی بازپرداخت وام را دارند و منبع درآمد منظمی دارند مناسب‌تر است.

اعطای وام انفرادی در دسترسی به فقرایی که قادر به دسترسی به خدمات بانکداری سنتی نیستند موفق بوده است. همچنین این نوع اعطای تسهیلات، در ترویج کارآفرینی در میان فقرا موفق بوده است، زیرا سرمایه لازم برای راه‌اندازی کسب‌وکارشان را در اختیار آن‌ها قرار می‌دهد. با این حال، اعطای وام انفرادی نیز با ریسک بالاتری از نکول همراه است، زیرا وام‌گیرندگان فردی ممکن است در بازپرداخت وام با مشکلاتی مواجه شوند.

۱-۳- بسیج پس‌انداز

بسیج پس‌انداز یکی دیگر از روش‌های تامین مالی خرد است که توسط سازمان‌ها و موسسات مالی خرد برای ارائه خدمات مالی به فقرا استفاده می‌شود. در این روش، سازمان‌ها و موسسات مالی خرد فقرا را تشویق می‌کنند تا پول خود را پس‌انداز کنند و مکانی امن و مطمئن برای ذخیره پس‌انداز برای آن‌ها فراهم می‌کنند. بسیج پس‌انداز به فقرا کمک می‌کند تا برای خود دارایی تشکیل دهند و دارایی خالص مطمئنی برای خود و خانواده خود ایجاد کنند.

بسیج پس‌انداز همچنین به کاهش وابستگی فقرا به وام‌دهندگان غیررسمی که نرخ‌های بهره گزافی دریافت می‌کنند کمک می‌کند. سازمان‌ها و موسسات مالی خرد با ارائه مکانی امن و مطمئن برای پس‌انداز پول خود، به فقرا کمک می‌کنند تا از خطرات مرتبط با وام‌دهندگان غیررسمی اجتناب کنند. علاوه بر این، بسیج پس‌انداز منبعی از بودجه را در اختیار سازمان‌ها و موسسات مالی خرد قرار می‌دهد که می‌تواند برای ارائه وام به فقرا استفاده شود.

۱-۴- بیمه خرد

بیمه خرد یکی دیگر از روش‌های تامین مالی خرد است که توسط سازمان‌ها و موسسات مالی خرد برای ارائه خدمات مالی به فقرا استفاده می‌شود. بیمه خرد به افراد کم درآمد و خانوارهایی که به خدمات سنتی بیمه دسترسی ندارند، پوشش بیمه‌ای می‌دهد. بیمه خرد به فقرا کمک می‌کند تا خطرات مرتبط با بیماری، مرگ و سایر رویدادهای پیش‌بینی نشده را مدیریت کنند.

بیمه خرد در کاهش آسیب‌پذیری فقرا در برابر خطرات مختلف موفق بوده است. این خدمت، همچنین در ترویج شمولیت تامین مالی در میان فقرا موفق بوده است، زیرا احساس امنیت و حفاظت را برای آن‌ها فراهم می‌کند. با این حال، بیمه خرد با چالش‌های زیادی از جمله عدم آگاهی اقشار ضعیف، هزینه بالای حق بیمه و نبود محصولات مناسب برای فقرا مواجه است.

۱-۵- تامین مالی خرد مبتنی بر فناوری

تامین مالی خرد مبتنی بر فناوری یک روش جدید تامین مالی خرد است که در بین سازمان‌ها و موسسات مالی خرد در حال پیدا کردن محبوبیت است. تامین مالی خرد مبتنی بر فناوری شامل استفاده از فناوری برای ارائه خدمات مالی به فقرا است. بانکداری تلفن همراه، بانکداری اینترنتی و سایر اشکال بانکداری دیجیتال، برخی از روش‌های تامین مالی خرد مبتنی بر فناوری هستند که توسط سازمان‌ها و موسسات مالی خرد استفاده می‌شوند.

تامین مالی خرد مبتنی بر فناوری مزایای زیادی نسبت به روش‌های تامین مالی خرد سنتی دارد. نسبت به روش‌های سنتی تامین مالی خرد راحت‌تر، سریع‌تر و مقرون به صرفه‌تر است. همچنین به کاهش هزینه‌های ارائه خدمات مالی به فقرا کمک می‌کند، زیرا نیاز به شعب فیزیکی و کارکنان را از بین می‌برد.

۱-۶- خدمات توسعه کسب و کار

در این روش آموزش، کمک‌های فنی و سایر خدمات برای کمک به افراد و مشاغل کوچک در جهت توسعه مهارت‌ها و بهبود بهره‌وری ارائه می‌شود. این امر می‌تواند به افزایش درآمد و بهبود ثبات مالی افراد و جوامع کمک کند.

۲- سازمان‌ها و موسسات مالی خرد چگونه روش تامین مالی خرد مناسب را انتخاب می‌کنند؟

انتخاب روش تامین مالی خرد به نیازها و ویژگی‌های جامعه هدف بستگی دارد. مؤسسات مالی خرد هنگام انتخاب روش تامین مالی خرد مناسب باید عوامل مختلفی از جمله سطح فقر، ماهیت فعالیت‌های اقتصادی، سطح سواد مالی، هنجارهای فرهنگی و اجتماعی و محیط نظارتی را در نظر گرفت.

یکی از مهم‌ترین عواملی که سازمان‌ها و مؤسسات مالی خرد در انتخاب روش تامین مالی خرد مناسب در نظر می‌گیرند، سطح فقر جامعه هدف است. اگر جمعیت هدف بسیار فقیر و فاقد وثیقه باشد، وام‌دهی مبتنی بر گروه ممکن است مناسب‌ترین روش تامین مالی خرد باشد. زیرا به کاهش ریسک نکول کمک می‌کند و تصمیم‌گیری جمعی را در بین وام‌گیرندگان تشویق می‌کند. از سوی دیگر، اگر جامعه هدف منبع درآمدی منظمی داشته باشد و بتواند وثیقه ارائه دهد، وام‌دهی فردی ممکن است مناسب‌ترین روش تامین مالی خرد باشد.

یکی دیگر از عواملی که سازمان‌ها و مؤسسات مالی خرد هنگام انتخاب روش تامین مالی خرد مناسب در نظر می‌گیرند، ماهیت فعالیت‌های اقتصادی جمعیت هدف است. اگر جمعیت هدف در فعالیت‌های کشاورزی در مقیاس کوچک مشغول باشند، بسیج پس‌انداز ممکن است مناسب‌ترین روش تامین مالی خرد باشد، زیرا به ایجاد دارایی‌ها و ایجاد یک خالص دارایی مطمئن برای فقرا کمک می‌کند. از سوی دیگر، اگر جمعیت هدف درگیر فعالیت‌های کارآفرینی در مقیاس کوچک باشد، وام‌دهی فردی ممکن است مناسب‌ترین روش تامین مالی خرد باشد، زیرا سرمایه لازم برای راه‌اندازی کسب‌وکار خود را برای آن‌ها فراهم می‌کند.

سازمان‌ها و مؤسسات مالی خرد همچنین باید سطح سواد مالی جامعه هدف را هنگام انتخاب روش تامین مالی خرد مناسب در نظر بگیرند. اگر جمعیت هدف فاقد سواد مالی باشد، وام‌دهی مبتنی بر گروه ممکن است مناسب‌ترین روش تامین مالی خرد باشد، زیرا انسجام اجتماعی را ارتقا می‌دهد و تصمیم‌گیری جمعی را در میان وام‌گیرندگان تشویق می‌کند. از سوی دیگر، اگر جامعه هدف از سطح سواد مالی بالاتری برخوردار باشد، وام‌های فردی یا تامین مالی خرد مبتنی بر فناوری ممکن است مناسب‌ترین روش تامین مالی خرد باشد.

هنجارهای فرهنگی و اجتماعی نیز نقش مهمی در انتخاب روش تامین مالی خرد مناسب دارند. اگر جامعه هدف برای انسجام اجتماعی و تصمیم‌گیری جمعی ارزش قائل باشد، وام‌های مبتنی بر گروه ممکن است مناسب‌ترین روش تامین مالی خرد باشد. از

سوی دیگر، اگر جامعه هدف برای آزادی و مسئولیت فردی ارزش قائل باشد، وام‌های فردی یا تامین مالی خرد مبتنی بر فناوری ممکن است مناسب‌ترین روش تامین مالی خرد باشد.

در نهایت، محیط نظارتی نیز نقش مهمی در انتخاب روش تامین مالی خرد مناسب دارد. برخی کشورها مقررات سختگیرانه‌ای دارند که فعالیت‌های سازمان‌ها و موسسات مالی خرد را محدود می‌کند، در حالی که برخی دیگر مقررات انعطاف‌پذیرتری دارند که توسعه مالی خرد را تشویق می‌کنند. سازمان‌ها و موسسات مالی خرد باید محیط نظارتی را هنگام انتخاب روش تامین مالی خرد مناسب در نظر بگیرند، زیرا بر توانایی آن‌ها برای ارائه خدمات مالی به فقرا تأثیر می‌گذارد.

به طور خلاصه، انتخاب روش تامین مالی خرد به عوامل مختلفی از جمله سطح فقر، ماهیت فعالیت‌های اقتصادی، سطح سواد مالی، هنجارهای فرهنگی و اجتماعی و محیط نظارتی بستگی دارد. سازمان‌ها و موسسات مالی خرد باید این عوامل را هنگام انتخاب روش تامین مالی خرد مناسب به دقت در نظر بگیرند، زیرا بر توانایی آن‌ها برای ارائه خدمات مالی با کیفیت بالا به فقرا و تضمین پایداری عملیات آن‌ها تأثیر می‌گذارد.

۳- سازمان‌ها و موسسات مالی خرد چگونه پیامدهای اجتماعی تامین مالی خود را اندازه‌گیری می‌کنند؟

اندازه‌گیری پیامدهای اجتماعی جنبه مهمی از مدیریت عملکرد اجتماعی برای سازمان‌ها و موسسات مالی خرد است. مدیریت عملکرد اجتماعی چارچوبی برای اندازه‌گیری و مدیریت تأثیر اجتماعی سازمان‌ها و موسسات مالی خرد است و شامل اندازه‌گیری نتایج اجتماعی و استفاده از این اطلاعات برای بهبود عملیات و نشان دادن تأثیر به سرمایه‌گذاران و ذینفعان است. در این بخش، نحوه سنجش نتایج اجتماعی توسط سازمان‌ها و موسسات مالی خرد را مورد بحث قرار خواهیم داد.

۳-۱- ابزار اندازه‌گیری فقر

ابزار اندازه‌گیری فقر برای اندازه‌گیری سطح فقر مددجویان و ردیابی تغییرات فقر در طول زمان استفاده می‌شود. این ابزارها عبارتند از: شاخص پیشرفت از فقر، ابزار ارزیابی فقر و کارت امتیازی چند بعدی فقر. این ابزارها مبتنی بر مجموعه‌ای از شاخص‌ها هستند که ابعاد مختلف فقر مانند درآمد، آموزش، بهداشت و مسکن را نشان می‌دهند.

۳-۲- نظرسنجی از مشتریان

نظرسنجی‌های مشتری برای سنجش رضایت مشتریان از خدمات ارائه شده توسط سازمان‌ها و موسسات مالی خرد و جمع‌آوری اطلاعات در مورد وضعیت اجتماعی-اقتصادی، رفتار مالی و نیازهای آن‌ها استفاده می‌شود. نظرسنجی‌های مشتریان می‌تواند بینش‌های ارزشمندی در مورد تأثیر تأمین مالی خرد بر مشتریان ارائه دهد و به مؤسسات مالی در بهبود خدمات خود کمک کند.

۳-۳- مطالعات تأثیر

مطالعات تأثیر برای اندازه‌گیری تأثیر خالص تأمین مالی خرد بر مشتریان و ارزیابی سهم تأمین مالی خرد در کاهش فقر و تامین مالی استفاده می‌شود. مطالعات تأثیر از طیف وسیعی از روش‌ها مانند کارآزمایی‌های تصادفی کنترل شده، طرح‌های شبه تجربی و مطالعات موردی برای اندازه‌گیری تأثیر تأمین مالی خرد بر مشتریان و شناسایی عوامل موثر بر میزان این تأثیر استفاده می‌کنند.

۳-۴- حسابرسی عملکرد اجتماعی

حسابرسی عملکرد اجتماعی توسط حسابرسان خارجی برای ارزیابی عملکرد اجتماعی سازمان‌ها و موسسات مالی خرد و تأیید انطباق آن‌ها با استانداردهای عملکرد اجتماعی، مانند استانداردهای جهانی برای مدیریت عملکرد اجتماعی، انجام می‌شود. ممیزی عملکرد اجتماعی تأیید مستقلی از عملکرد اجتماعی سازمان‌ها و موسسات مالی خرد را فراهم می‌کند و به ایجاد اعتماد در بین ذینفعان کمک می‌کند.

۳-۵- گزارش اجتماعی

گزارش اجتماعی عبارت است از گزارش عملکرد اجتماعی سازمان‌ها و موسسات مالی خرد به ذینفعان، مانند سرمایه‌گذاران، اهداکنندگان و مشتریان. گزارش اجتماعی می‌تواند اشکال مختلفی داشته باشد، مانند گزارش عملکرد اجتماعی، گزارش تأثیر و گزارش پایداری. گزارش اجتماعی کمک می‌کند تا تأثیر اجتماعی تأمین مالی خرد به ذینفعان منتقل شود و مسئولیت‌پذیری و شفافیت ایجاد شود.

۴- چگونه سازمان‌ها و موسسات مالی خرد پایداری عملیات خود را تضمین می‌کنند؟

اطمینان از پایداری عملیات برای موسسات مالی خرد برای ادامه ارائه خدمات مالی به فقرا در دراز مدت بسیار مهم است. پایداری به این معنی است که سازمان‌ها و موسسات مالی خرد قادر به تولید درآمد کافی برای پوشش هزینه‌های عملیاتی خود و ارائه بازده معقول برای سرمایه‌گذاران خود هستند. در این بخش، نحوه تضمین پایداری عملیات سازمان‌ها و موسسات مالی خرد را مورد بحث قرار خواهیم داد.

۱- کنترل هزینه: یکی از مهم‌ترین راه‌هایی که سازمان‌ها و موسسات مالی خرد از طریق آن پایداری را تضمین می‌کنند، کنترل هزینه‌ها، که عبارت است از به حداقل رساندن هزینه‌های عملیاتی مانند هزینه‌های سربار، حقوق و اجاره، سازمان‌ها و موسسات مالی خرد می‌توانند با استفاده از فناوری، بهینه‌سازی ساختار سازمانی و بهبود کارایی عملیاتی، به کنترل هزینه دست یابند.

۲- تنوع خدمات: راه دیگری برای تضمین پایداری سازمان‌ها و موسسات مالی خرد، تنوع بخشیدن به خدمات آن‌هاست. این به معنای ارائه مجموعه‌ای از محصولات و خدمات مالی مانند بیمه خرد، پس‌انداز و خدمات توسعه کسب‌وکار علاوه بر اعتبارات خرد است. تنوع به کمک می‌کند تا وابستگی خود را به یک محصول کاهش دهند و جریان‌های درآمدی بیشتری ایجاد کنند.

۳- مدیریت ریسک: سازمان‌ها و موسسات مالی خرد همچنین با مدیریت موثر ریسک‌های خود، پایداری را تضمین می‌کنند. این امر شامل شناسایی و ارزیابی ریسک‌هایی مانند ریسک اعتباری، ریسک عملیاتی و ریسک بازار و اجرای استراتژی‌های مناسب مدیریت ریسک است. سازمان‌ها و موسسات مالی خرد می‌توانند ریسک‌ها را با تعیین نرخ‌های بهره مناسب، نظارت بر رفتار وام‌گیرندگان و حفظ ذخایر کافی مدیریت کنند.

۴- دسترسی به سرمایه: دسترسی به سرمایه برای سازمان‌ها و موسسات مالی خرد برای تضمین پایداری حیاتی است. سازمان‌ها و موسسات مالی خرد می‌توانند از منابع مختلفی از جمله سرمایه‌گذاران سهام، سرمایه‌گذاران بدهی و برنامه‌های دولتی به سرمایه دسترسی داشته باشند. دسترسی به سرمایه به سازمان‌ها و موسسات مالی خرد کمک می‌کند تا عملیات خود را گسترش دهند، در فناوری سرمایه‌گذاری کنند و عملکرد مالی خود را بهبود بخشند.

۵- مدیریت عملکرد اجتماعی: مدیریت عملکرد اجتماعی چارچوبی برای اندازه‌گیری و مدیریت تأثیر اجتماعی سازمان‌ها و موسسات مالی خرد است. مدیریت عملکرد اجتماعی به سازمان‌ها و موسسات مالی خرد کمک می‌کند تا اطمینان حاصل کنند

که عملیات آن‌ها با مأموریت اجتماعی آن‌ها هماهنگ است و نیازهای مشتریان خود را برآورده می‌کنند. مدیریت عملکرد اجتماعی شامل اندازه‌گیری پیامدهای اجتماعی، مانند کاهش فقر و شمولیت تامین مالی، استفاده از این اطلاعات برای بهبود عملیات و نشان دادن تأثیر به سرمایه‌گذاران و ذینفعان است.

۶- حفاظت از مشتری: حفاظت از مشتری یکی دیگر از جنبه‌های مهم تضمین پایداری است. سازمان‌ها و موسسات مالی خرد باید اطمینان حاصل کنند که با مشتریان آن‌ها منصفانه رفتار می‌شود و آن‌ها در معرض اقدامات غیراخلاقی یا استثمارگرانه قرار نمی‌گیرند. حفاظت از مشتری شامل اجرای سیاست‌ها و رویه‌های مناسب برای محافظت از مشتریان در برابر بدهی بیش از حد، تقلب و سایر خطرات است.

۷- ظرفیت‌سازی: سازمان‌ها و موسسات مالی خرد همچنین با سرمایه‌گذاری در ظرفیت‌سازی، پایداری را تضمین می‌کنند. این امر عبارت است از ارائه آموزش و پشتیبانی به کارکنان، مشتریان و سایر ذینفعان برای بهبود مهارت‌ها و دانش آن‌ها. ظرفیت‌سازی به سازمان‌ها و موسسات مالی خرد کمک می‌کند تا کیفیت خدمات خود را بهبود بخشند، نوآوری کنند و با شرایط متغیر بازار سازگار شوند.

۵- نتیجه

تامین مالی خرد به عنوان ابزاری قدرتمند برای کاهش فقر در کشورهای در حال توسعه ظهور کرده است. صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ارائه خدمات مالی به فقرا با استفاده از روش‌های مختلف تامین مالی خرد موفق بوده‌اند. اعطای وام مبتنی بر گروه، وام انفرادی، بسیج پس‌انداز، بیمه خرد و تامین مالی خرد مبتنی بر فناوری و نهایتاً خدمات توسعه کسب‌وکار برخی از روش‌های تامین مالی خرد هستند که توسط سازمان‌ها و موسسات مالی خرد برای ارائه خدمات مالی به فقرا استفاده می‌شود.

هر روش تامین مالی خرد مزایا و چالش‌های خاص خود را دارد و سازمان‌ها و موسسات مالی خرد باید بر اساس نیازها و ویژگی‌های جامعه هدف خود، روش مناسب‌شان را انتخاب کنند. موفقیت تامین مالی خرد به توانایی سازمان‌ها و موسسات مالی خرد برای ارائه خدمات مالی با کیفیت بالا به فقرا و تضمین پایداری عملیات آن‌ها بستگی دارد.

اندازه‌گیری پیامدهای اجتماعی نیز جنبه مهمی از مدیریت عملکرد اجتماعی برای سازمان‌ها و موسسات مالی خرد است. سازمان‌ها و موسسات مالی خرد می‌توانند پیامدهای اجتماعی را با استفاده از ابزارهای اندازه‌گیری فقر، نظرسنجی مشتریان، مطالعات تاثیر، حسابرسی عملکرد اجتماعی و گزارش اجتماعی اندازه‌گیری کنند. با اندازه‌گیری پیامدهای اجتماعی، سازمان‌ها و موسسات مالی خرد می‌توانند عملیات خود را بهبود بخشند، تأثیر خود را بر سرمایه‌گذاران و ذینفعان نشان دهند و به کاهش فقر و شمولیت تامین مالی کمک کنند.

نهایتاً، اطمینان از پایداری عملیات برای سازمان‌ها و موسسات مالی خرد برای ادامه ارائه خدمات مالی به فقرا در دراز مدت بسیار مهم است. سازمان‌ها و موسسات مالی خرد می‌توانند با کنترل هزینه‌ها، تنوع بخشیدن به خدمات، مدیریت ریسک‌ها، دسترسی به سرمایه، اجرای مدیریت عملکرد اجتماعی، حفاظت از مشتریان و سرمایه‌گذاری در ظرفیت‌سازی، پایداری را تضمین کنند. با اتخاذ این راهبردها، سازمان‌ها و موسسات مالی خرد می‌توانند خدمات مالی با کیفیت بالا را به فقرا ارائه کنند و به کاهش فقر و شمولیت تامین مالی کمک کنند.

مالیه خرد اسلامی

باید توجه داشت روش‌های تامین مالی خرد که در کشورهای مختلف مورد استفاده قرار می‌گیرد لزوماً تامین مالی مورد تایید اسلام نبوده و بعضاً جنبه ربوی دارند، لذا در کشورهای مسلمان بحث تامین مالی خرد اسلامی مطرح شده است. مالیه خرد اسلامی و مالیه خرد با یکدیگر تفاوت‌هایی دارند از جمله اینکه، بسیاری از تامین‌کنندگان سنتی مالیه خرد نرخ بهره‌ای را می‌خواهند که در بسیاری موارد از نرخ بهره بانک‌ها بیشتر است (به دلیل عدم وجود وثیقه و تضامین کافی و بالاتر بودن ریسک)، در حالی که نرخ بهره در جوامع مسلمان چه بالا چه پایین رد شده است و هم‌ردیف با ربا در نظر گرفته شده است. در مقابل مالیه خرد و مالیه اسلامی تشابهات متعددی نیز دارند از جمله اینکه هر دو بر توسعه و اهداف اجتماعی تاکید دارند. هر دو معتقد به شراکت با افراد فقیر هستند. از کسب و کار و تسهیم ریسک حمایت می‌کنند و معتقدند افراد فقیر باید در این فعالیت‌ها شرکت کنند. بر این اساس در ادامه به برخی از موارد مورد نظر در مالیه خرد اسلامی اشاره می‌شود.

مؤسسات مالی خرد اسلامی ارزش‌هایی مانند توحید، شرع مقدس، نهی از ربا، اقامه عدالت، رفع بی‌عدالتی، حذف عناصر قمار، در معاملات مالی بر اساس آمیزه‌های اسلامی عمل می‌نمایند. قراردادهای موجود در مؤسسات مالی خرد اسلامی عبارت از قراردادهای خرید و فروش مباحه، مضاربه، مشارکت، تعاون، اجاره، قرض‌الحسنه و سایر عقود اسلامی است. کسب و کارهای اجتماعی اسلامی^۱ در امتداد مالیه خرد اسلامی قرار می‌گیرند. کسب و کارهای اجتماعی اسلامی توسط زکات، انفاق و قرض‌الحسنه حمایت می‌شوند تا بتوانند راه حلی برای توسعه بلند مدت جامعه باشند.

اهداف مالیه خرد اسلامی

- آزمایش چالش‌های پیش روی توسعه خدمات مالیه اسلامی با امید تشویق گفتگو بین نگهدارندگان پول در جهت ادغام خدمات مالی اسلامی در بخش مالی
- تلفیق زکات و اوقاف و ... با هدف: ارایه خدمات مالی اسلامی به صورت انبوه
- سیاست‌های تسهیل و توسعه مؤسسات مالی با هدف: قابل دسترس بودن خدمات برای افراد به صورت انبوه
- تشویق همکاری و تسهیم دانسته‌ها در توسعه خدمات مالی اسلامی

^۱ Islamic social business

راهبردهای مالی خرد اسلامی

به دلیل گستردگی فقر و محرومیت در کشورهای اسلامی و عدم منابع مالی کافی، جهت تامین مالی خرد نیاز به ارائه راهبردهای مختص این جوامع است. از جمله این راهبردها می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- درک نیازهای فقرا جهت تامین منابع
- استفاده از عقود اسلامی جهت تامین مالی از جمله قرض الحسنه، اجاره، سلم، مشارکه
- استفاده از پس‌اندازهای خرد توسط مردم
- بهره‌گیری از بیمه‌های خرد برای سرپرستان خانوار، بیمه درمانی، یا بیمه حیوانات یا مسکن
- استفاده از مالیه خرد اسلامی بیمه‌ها در قالب تکافل^۲

ابزارهای مالی خرد اسلامی

مالیه خرد اسلامی بر مبنای عقود اسلامی استوار است. عقود اسلامی روش‌های متعددی جهت تامین مالی ارائه می‌دهد. جدول زیر برخی از روش‌ها را بیان و با یکدیگر مقایسه می‌نماید:

ردیف	ابزار	ریسک برای تامین‌کننده	ریسک برای تامین‌شونده	هزینه‌های مالی	توضیحات
۱	مضاربه و مشارکه	ریسک برای موسسه وام‌دهنده؛ بسیار بالا	ریسک قرض‌گیرنده؛ کم	<ul style="list-style-type: none"> ● هزینه سرمایه بالا ● هزینه‌های مدیریت وام‌دهنده و نظارت بسیار بالا ● هزینه‌های مدیریت وام‌دهنده و نظارت بسیار بالا 	برای دارایی‌های ثابت، سرمایه در حال جریان، این ابزار به ایده‌آل خود رسیده اما هنوز در عمل خوب رواج پیدا نکرده است
۲	اجاره	ریسک برای موسسه وام‌دهنده؛ معتدل	<ul style="list-style-type: none"> ● ریسک برای وام‌گیرنده؛ بالا 	<ul style="list-style-type: none"> ● هزینه سرمایه؛ معتدل ● هزینه مدیریت و کنترل؛ پایین 	<ul style="list-style-type: none"> ● برای دارایی‌های ثابت مفید ● برنامه بازپرداخت ساده ● برنامه بازپرداخت انعطاف‌پذیر ● برنامه بازپرداخت می‌تواند طبق سلیقه مشتری تعیین شوند ● در کشورهای اسلامی رواج دارد

^۲ micro-takaful

ردیف	ابزار	ریسک برای تامین کننده	ریسک برای تامین شونده	هزینه‌های مالی	توضیحات
۳	مراجعه	● ریسک برای موسسه ● وام دهنده: معتدل	● ریسک برای وام گیرنده: بالا	● هزینه سرمایه: معتدل ● هزینه مدیریت و کنترل: پایین	● برای دارایی‌های ثابت و سرمایه‌های در حال گردش ● برنامه بازپرداخت ساده ● در کشورهای اسلامی رواج دارد ● بسیار مشهور و نزدیک‌ترین گزینه برای جایگزینی وام‌دهی براساس ربا
۴	قرض	● ریسک برای موسسه ● وام دهنده: معتدل	● ریسک برای وام گیرنده: بسیار پایین	● هزینه سرمایه: بسیار پایین	● همه مقاصد ● بسیار مشهور زیرا به فرم خالصی از مالیه رسیده
۵	سلم	● ریسک برای موسسه ● وام دهنده: بالا	● ریسک برای وام گیرنده: بالا	● هزینه سرمایه: بالا	● سرمایه‌های در حال گردش ● ماهیت بازگشت به عقب که ریسک عدم انطباق دوگانه را منجر می‌شود
۶	استصناء	● ریسک برای موسسه ● وام دهنده: بالا	● ریسک برای وام گیرنده: بالا	● هزینه سرمایه: بالا	● دارایی‌های ثابت
۷	استیجار	● ریسک برای موسسه ● وام دهنده: متوسط	● ریسک برای وام گیرنده: متوسط	● هزینه سرمایه: متوسط	● سرمایه‌های در حال گردش ● ایده‌آل برای میادلات تکراری خرد

ارائه دهندگان خدمات مالی خرد در جهان

■ در کشورهای اسلامی خدمات دهندگان بالقوه و جاری در موسسات مالی خرد اسلامی به‌طور معمول همان موسسات مالی خرد رایج هستند که حوزه عملشان را طوری گسترش داده‌اند که شامل بخش اسلامی در زمینه مالی خرد هم بشود و یا موسسات اسلامی هستند که حوزه عملشان را به خدمات مالی خرد هم گسترش داده‌اند. موسسات مالی خردی که تجربه موفق داشته باشند، در جوامع اسلامی اندک هستند. در اغلب موارد این‌ها طرح‌هایی آزمایشی هستند که توسط شعب اعطا شده بین‌المللی، گروه‌های سیاسی و مذهبی ایجاد شده‌اند. موسسات اسلامی مالی خرد از سرمایه‌گذاری گروهی به عنوان جایگزینی برای تضمین استفاده می‌کنند و تمرکز بالایی بر مشتری‌های زن خود دارند. و کاهش فقر را در همه اشکال خود هدف قرار داده‌اند. از جمله مواردی که در کشورهای اسلامی به تامین مالی خرد پرداخته شده می‌توان به شرح ذیل اشاره نمود:

■ پروژه Mit chamr در کشور مصر

■ پروژه sandiq در jabal al-hoss سوریه (بانک‌های روستایی)

- بیت‌المال Muassasat در لبنان
- برنامه مالی خرد Hodeidah در یمن
- در بین کشورهای آسیای جنوبی، بنگلادش، تشکلی از سازمان‌هایی مانند بانک‌های اسلامی بنگلادش، بانک سرمایه‌گذاری و اجتماعی بنگلادش، AL-Fallah و Rescue را هدایت می‌کند.
- Akhwat در پاکستان به خاطر مدل بی‌نظیر «مبتنی بر مسجد» خود قابل ملاحظه است.
- هند نیز، شاهد تجربه‌های بزرگی در خارج از سیستم مالی رسمی‌اش مانند AICMEU و Bait-Un-Naser بوده است.
- در مالزی، Tambuy Haji که در واقع برای تأمین مالی مخارج حج برای کشاورزان مالزیایی فقیری که تنها منابع معیشتشان را می‌فروختند (بالاخص زمین‌های کشاورزی) هدف‌گذاری شده است. مالزی همراه با توسعه بیشتر سیستم بانکداری اسلامی و بازارهای سرمایه، تعدادی نماینده زیر نظر نمایندگی‌های دولتی جهت انجام امور مالی در مقیاس کوچک و متوسط که از مجموعه‌های دستورالعمل‌های مالی اسلامی استفاده می‌کنند، ایجاد کرده است.
- موسسات مالی خرد اسلامی در اندونزی را می‌توان در سه گروه طبقه‌بندی کرد: بخش مالی خرد در بانک‌های اسلامی؛ بانک‌های اسلامی روستایی به عنوان زیر بخشی از بانک‌های روستایی؛ شرکت‌های مالی اسلامی؛ که قسمتی از بخش مالی غیر رسمی هستند و معمولاً به بیت المال Tamweel نسبت داده می‌شوند.
- در جنوب آفریقا برنامه مالی خردی که به آن استناد می‌شود در مالی شمالی صورت گرفته است که حاصل یک پروژه توسعه توسط GTZ (انجمن فنی آلمان) و KfW (انجمن مالی آلمان) پیش از جنگ‌های داخلی در مناطق Timbuctu مالی می‌باشد. یکی از اهداف پروژه، فراهم کردن خدمات مالی برای تمامی طوایف منطقه، مسلمانان شمال آفریقا و گروه‌های سیاه پوست مختلف آفریقایی بود.
- برنامه مالی خرد اسلامی توسط FINCA در افغانستان به اجرا درآمد. که شامل قرض الحسنه بود که هزینه کارمزد آن از پیش معین شده است و به مقدار تأمین مالی مرتبط نیست. بانکداری روستایی FINCA، کارگر فقیر را با گروه‌های مشترک تضمین‌کننده وام‌ها، هدف عمده خود قرار داده است.

فصل سوم

□ شمس چیست؟

سوالاتی که شمسا به آن‌ها پاسخ می‌دهد

با توجه به تنوع فعالیت‌های بنیاد برکت، پیچیدگی در فرآیندهای تامین مالی و نیز سوالاتی که در ذهن مخاطبین ممکن است به وجود آید که این سوالات در سامانه مورد نظر بایستی بارگزاری شده و همزمان با نیازهای مخاطبین بروز رسانی گردد. برخی از سوالات و پاسخ‌ها به شرح ذیل است:

شمسا یعنی چه؟

شمسا در لغت نامه دهخدا به معنی نور باشد، که آن روشنایی معنوی است. در اینجا مخفف شبکه مردمی سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی است.

اهداف طرح شمسا چیست؟

- افزایش منابع مالی جهت توسعه طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع‌محور
- تسهیل و تسریع در تامین مالی طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع‌محور
- فراهم‌سازی بستر مشارکت خیرین در توسعه طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع‌محور

بنیاد برکت در این فرآیند اشتغال‌زایی چه نقشی دارد؟

بنیاد متعهد می‌شود مبلغی معادل آورده بانی جهت ایجاد اشتغال تخصیص دهد. همچنین بنیاد بر اساس آیین‌های مدل‌های اشتغال‌زایی و مدل‌های تلاش اقتصادی برکت (مهتاب) فرآیند ایجاد و پایدارسازی اشتغال را طی نموده و بانی را در جریان پیشرفت کار قرار می‌دهد.

آیا می‌توان حمایت مالی را در شهرستان خود یا منطقه مورد نظر انجام داد؟

بله، در این فرآیند بانی (خیر کارآفرین) رسته شغلی مورد نظر و منطقه‌ای که می‌خواهد اشتغال ایجاد شود را از میان مناطق هدف مندرج در سامانه انتخاب می‌نماید.

چگونه می‌توان به عضویت مجمع خیرین کارآفرینی درآمد؟

با حمایت از راه‌اندازی یک کسب‌وکار جدید از طریق سامانه، خیر نیکوکار عضو مجمع خیرین کارآفرینی خواهد شد.

سپرده‌های قرض‌الحسنه خیرین کارآفرینی در اختیار چه کسانی قرار می‌گیرد؟

این سپرده‌ها به متقاضیان احراز شرایط شده‌ای اعطا می‌شود که به لحاظ فنی امکان راه‌اندازی کسب‌وکار جدید مورد نظر را داشته و به لحاظ مالی اهلیت دریافت تسهیلات بانکی را دارا باشند. عمدتاً افراد جویای کار که در مناطق کمتر برخوردار ساکن هستند.

اگر در فرآیند اعطای تسهیلات اختلافی به وجود آید، مرجع حل اختلاف کیست؟

مجریان بنیاد برکت که بر فعالیت‌های تسهیلات‌گزاران نظارت داشته و نماینده بنیاد برکت در منطقه هستند، موظف به حل و فصل موارد اختلافی در صورت بروز خواهند بود.

آیا خیر کارآفرینی می‌تواند بگوید تسهیلات به چه کسی اعطا شود؟

تسهیلات به افرادی اعطا خواهد شد که بر اساس ضوابط بنیاد برکت مورد اهلیت سنجی قرار گیرند، صلاحیتشان احراز شده و پرونده ایشان در اولویت دریافت تسهیلات قرار گرفته باشد.

بانی کارآفرینی چگونه از راه‌اندازی اشتغال اطمینان حاصل نماید؟

اطلاعات راه‌اندازی کسب‌وکار جدید در سامانه‌ای که بانی خیر به آن دسترسی دارد از مرحله خرید نهاده‌های تولید تا درآمدزایی و پرداخت اقساط به اطلاع بانی خواهد رسید.

در صورتیکه متقاضی بازپرداخت نداشته باشد، یا در کسب‌وکار خود موفق نباشد، چه اتفاقی خواهد افتاد؟

بعد از اتمام دوره، سپرده توسط بانی به طور کامل قابل برداشت است. از محل بیمه تسهیلات، خسارت بازگشت داده خواهد شد.

به طور همزمان از چند طرح می‌توان حمایت نمود؟

محدودیتی ندارد.

در صورتی که بانی تسهیلات نهاد یا سازمانی باشد که تسهیلات اعطایی آن طرح‌های زیادی را در بر گیرد به چه صورت عمل می‌شود؟

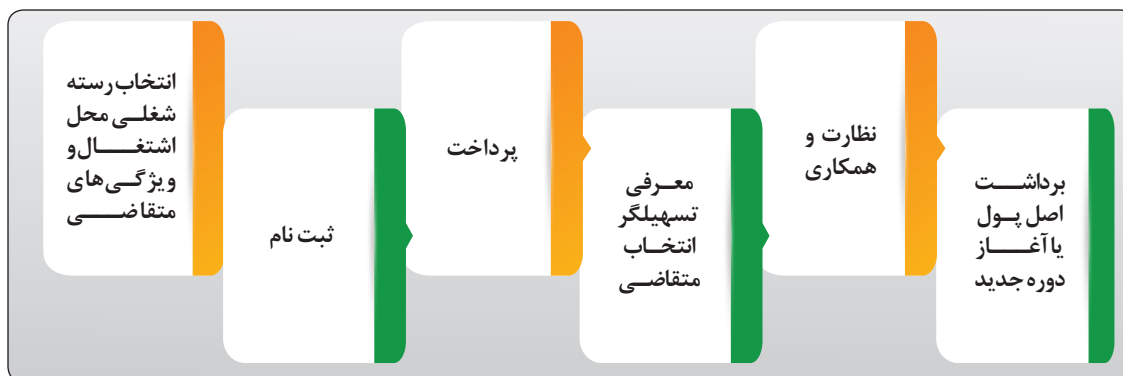
در این صورت بر اساس تفاهم‌نامه با توافق طرفین می‌توان به صورت مشارکتی اقدام به حمایت از طرح‌های اشتغال‌زایی نمود.

فرآیند مشارکت مردمی در تامین مالی

جهت استفاده از مشارکت مردمی در تامین مالی چندین ملاحظه باید در نظر گرفته شود از جمله دسترسی آسان خیرین کارآفرینی جهت مشارکت در طرح، مانیتورینگ فرآیندهای مالی توسط تامین‌کنندگان منابع، نظارت بر اجرای طرح، حفظ‌شان متقاضیانی که از منابع مالی منتفع می‌شوند، وجود عوامل انگیزشی مادی و معنوی برای ذی‌نفعان اجرای طرح و امکان ارتباط مستقیم خیرین با متقاضیان.

لذا بر این اساس فرآیند زیر می‌تواند در ارائه طرح مشارکت مردمی جهت تامین مالی به کار گرفته شود:

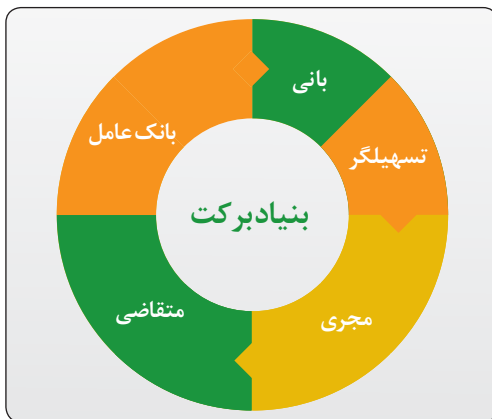
در این فرآیند ابتدا از طریق سامانه متقاضی دریافت منابع در جریان فرآیند اجرای طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع‌محور قرار می‌گیرد. سپس از طریق سامانه مخصوص رسته‌های شغلی بنیاد معرفی می‌شود.

از طریق سامانه مخصوص، مناطق هدف بنیاد معرفی می‌شود. خیر کارآفرینی که می‌خواهد مشارکت در تامین مالی داشته باشد حساب کاربری مخصوص به خود را در سامانه ایجاد می‌نماید. دیگر مواردی که در سامانه به آن بایستی توجه شود عبارت از اخذ امضای دیجیتال، قبول فرآیند اشتغال‌زایی، اعلام تعهدات مالی، پذیرش تعهدات اخلاقی نسبت به ذی‌نفعان است. در ادامه فرآیند بانی که قرار است در تامین مالی مشارکت داشته باشد، مبلغ مورد نظر را در حساب ویژه پس‌انداز واریز می‌کند. سپس رسید درگاه

الکترونیکی یا کد آن را در سامانه وارد می‌کند. سامانه شماره تماس تسهیلمگر مرتبط را در اختیار بانی قرار می‌دهد. بعد از آن سامانه شماره تماس بانی را در اختیار تسهیلمگر قرار می‌دهد. در ادامه فرآیند تسهیلمگر بنیاد برکت، پرونده شغلی متقاضیان مورد نظر را به بانی معرفی می‌نماید. از روی لیست اعلامی، بانی، متقاضی انتخاب شده را به سامانه اعلام می‌نماید. متقاضی در فرآیند دریافت تسهیلات قرار می‌گیرد. تسهیلمگر اطلاعات تماس متقاضی را در اختیار بانی قرار می‌دهد. در صورت تمایل بانی، اطلاعات تماس بانی در اختیار متقاضی قرار می‌گیرد. تسهیلمگر اسناد اعطای تسهیلات را جهت اطلاع بانی در پروفایل بانی در سامانه قرار می‌دهد. تسهیلمگر با همکاری متقاضی تصاویر یا اسناد خرید نهاده‌ها را در سامانه قرار می‌دهد. تسهیلمگر با همکاری متقاضی تصاویر بهره‌برداری از طرح سرمایه‌گذاری را در سامانه قرار می‌دهد.

گزارش سه ماهه از وضعیت کسب‌وکار متقاضی در سامانه ثبت می‌گردد. گزارش پرداخت اقساط در سامانه ثبت می‌گردد. پس از پایان دوره ۳ یا ۵ ساله بانی می‌تواند آورده خود را از حساب برداشت کند. در صورت تمایل به ادامه طرح و عدم بستن حساب پس از ۳۰ روز، حساب کاربری جدید برای بانی جهت حمایت از طرح جدید ایجاد می‌گردد.

این فرآیند منطبق با دیگر مدل‌های کسب‌وکار بنیاد برکت در نظر گرفته شده و ممکن است در فرآیند اجرایی نیاز به بهبود و یا تغییراتی داشته باشد.

ارکان این طرح به شکل زیر خواهد بود:

با توجه به اهداف، ارکان و فرآیند ذکر شده شبکه مردمی سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی (شمسا) تدوین می‌گردد.

روش‌های تامین مالی دارای تنوع زیادی هستند، اجزای مختلف تکمیل‌کننده فرآیند مشارکت مردمی تحت عنوان شمسما از جمله شیوه‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و نظام‌نامه و ... تدوین شده است.

که در این فصل آیین‌نامه شمسما، نظام اجرای شمسما در نهادهای خصوصی و عمومی، دستورالعمل پاسداشت خیرین برکت، قرارداد خیر طرح‌های اشتغال‌زایی (شمسما)، گواهی مشارکت خیر، گواهی عضویت در مجمع خیرین کارآفرینی، سوالاتی که شمسما به آن‌ها پاسخ می‌دهد، ملاحظات و مشوق‌های اجرایی، منشور اخلاقی شمسما آورده شده است.

فصل چهارم

□ آیین نامه شبکه مردمی سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی (شمسا)

مقدمه

یکی از راه‌های تامین مالی طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع‌محور، بهره‌گیری از مشارکت مردم و خیرین است. طراحی فرآیند اجرایی طرح شبکه مردمی سرمایه‌گذاری اشتغال‌زایی (شمسا) و جلب مشارکت خیرین، مبتنی بر الزامات معین است. این طرح بر مبنای موضوعاتی نظیر امکان ایجاد دسترسی آسان برای خیرین اشتغال، رصد فرآیندهای مالی، نظارت بر اجرای طرح‌های کسب‌وکار، حفظ شأن متقاضیان، وجود عوامل انگیزشی مادی و معنوی برای ذی‌نفعان، امکان برقراری ارتباط مستقیم با متقاضیان و ... طراحی شده است. مشارکت مردمی در تامین مالی روش‌های متنوعی دارد. این آیین‌نامه بر اساس روش بهره‌گیری از حساب پس‌انداز قرض‌الحسنه و با همکاری مشترک بنیاد برکت، خیر اشتغال، بانک عامل و صندوق طراحی شده است.

ماده ۱- اهداف

- ۱-۱- فراهم‌سازی بستر مشارکت خیرین در توسعه طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع‌محور؛
- ۱-۲- افزایش منابع مالی جهت توسعه طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع‌محور؛
- ۱-۳- تسهیل و تسریع در تامین مالی طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع‌محور؛
- ۱-۴- کمک به بنگاه‌های اقتصادی برای انجام مسئولیت‌های اجتماعی؛

ماده ۲- اصطلاحات و تعاریف

- ۲-۱- بنیاد: در دستورالعمل حاضر به «بنیاد برکت» به‌طور اختصار «بنیاد» اطلاق می‌گردد.
- ۲-۲- مجریان و تسهیلمان اقتصادی - اجتماعی بنیاد برکت: به اختصار مجریان و تسهیلمان اطلاق می‌شوند.
- ۲-۳- معاونت توسعه اشتغال اجتماع‌محور: به اختصار معاونت اجتماع‌محور، نامیده می‌شود.
- ۲-۴- کمیته تحقیق و توسعه بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره): به اختصار کمیته تحقیق و توسعه نامیده می‌شود.
- ۲-۵- مدل جامع پیشرفت مناطق محروم و روستایی با رهیافت توسعه کوثری: به اختصار مدل جامع، نامیده می‌شود.
- ۲-۶- حساب سپرده قرض‌الحسنه پس‌انداز: حسابی است که طبق قرارداد فی مابین بنیاد و بانک عامل منابع آن جهت پرداخت تسهیلات طرح‌های اشتغال‌زایی از محل منابع تودیع شده توسط سپرده‌گذاران (خیرین) افتتاح می‌شود.
- ۲-۷- خیر اشتغال: خیری با شخصیت حقوقی یا حقیقی است که آورده نقدی خود را به طور قرض‌الحسنه در حساب سپرده قرض‌الحسنه ویژه معرفی شده از سوی بنیاد قرار می‌دهد.

- ۸-۲- سامانه:** سایت و اپلیکیشن شامل درگاه پرداخت و پایگاه اطلاع رسانی که امکان انجام اینترنتی فرآیند مورد نظر در این آیین نامه را فراهم می نماید.
- ۹-۲- تسهیلات:** میزان وامی است که به متقاضیان ایجاد کسب و کار، بدون سود و با کارمزد ۴٪ برای دوره ۳ تا ۵ سال پرداخت می گردد.
- ۱۰-۲- دوره پس انداز:** مدت زمانی است که خیر اشتغال سپرده خود را در بانک قرار داده و حق برداشت ندارد. این دوره بین ۳ تا ۵ سال با توجه به نوع طرح متفاوت است.
- ۱۱-۲- صندوق:** در آیین نامه حاضر به «صندوق قرض الحسنه توسعه اشتغال برکت» به اختصار «صندوق» اطلاق می گردد.
- ۱۲-۲- متقاضی:** فرد دارای اهلیت فنی و اعتباری که در لیست متقاضیان دارای صلاحیت طرح های اشتغال زایی اجتماع محور بنیاد در اولویت دریافت تسهیلات قرار دارد.
- ۱۳-۲- مناطق هدف:** مناطق محرومی که طرح های اشتغال زایی اجتماع محور بنیاد برکت در آن ها اجرا می شود.
- ۱۴-۲- بانک عامل:** بانک یا موسسات مالی و اعتباری مجاز که امکان عقد قرارداد حساب قرض الحسنه با شرایط بنیاد در آن ها وجود دارد.
- ۱۵-۲- شمسا:** شبکه مردمی سرمایه گذاری اشتغال زایی است که موجب توسعه طرح های اشتغال زایی اجتماع محور می گردد.

ماده ۳- تعهدات بنیاد

- ۱-۳- عقد قرارداد جهت افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه پس انداز نزد بانک عامل.**
- ۲-۳- انجام فرآیند شناسایی، تأیید، انتخاب، ساماندهی، آموزش و توانمندسازی متقاضیان، مطابق دستورالعمل مربوطه، استفاده از شبکه مجریان و تسهیلهای بنیاد در راستای اجرای طرح شمسا و پیگیری امور متقاضیان تا اجرا و بهره برداری از طرح ها و نظارت مرحله ای به مدت ۲۰ ماه از زمان شروع طرح تا پایداری کسب و کار.**
- ۳-۳- ارائه گزارش های منظم ماهیانه به طرفین تفاهم نامه و ایجاد دسترسی به داشبورد مدیریتی بنیاد جهت رصد عملکرد طرح های اجرا شده به بانک وخیر اشتغال.**
- ۴-۳- واریز سهم بر اساس ماده ۱۰.**
- ۵-۳- پرداخت هزینه های جاری تسهیلهای از محل منابع خود.**
- ۶-۳- فراهم آوری زیرساخت های لازم نظیر سامانه.**

- ۳-۷- آموزش و توجیه مجریان و تسهیلگران.
- ۳-۸- اعطای نشان برکت جهت تجلیل از خیرین اشتغال برتر.
- ۳-۹- اطلاع‌رسانی به خیرین اشتغال و ایجاد پوشش عمومی.
- ۳-۱۰- جذب خیر اشتغال جهت پیشبرد طرح.
- ۳-۱۱- تشویق مجریان و تسهیلگرانی که اقدام به جذب خیر اشتغالی نمایند.
- ۳-۱۲- بررسی طرح‌های معرفی شده از طرف خیر اشتغال، مطابق مدل جامع، و در صورت احراز شرایط مندرج در آیین‌نامه و طی فرآیندهای پیش‌بینی شده طرح‌های تایید شده را جهت تامین مالی به بانک عامل معرفی نماید. بدیهی است در صورت عدم احراز شرایط، طرح‌ها با ذکر دلایل به خیر اشتغال عودت می‌گردد.
- ۳-۱۳- واریز مبلغ سهم خیر اشتغال، متناسب با اقساط وصول شده، بصورت یکجا یا طی چند مرحله، طبق توافق طرفین، به حساب معرفی شده از سوی خیر اشتغال.
- ۳-۱۴- ارائه گزارش اقدامات و پیشرفت طرح‌های اجرا شده (شامل نفقات، پیشرفت اجرایی طرح‌ها، بازپرداخت اقساط و ...) در صورت درخواست خیر اشتغال.

ماده ۴- وظایف مجری

- ۴-۱- اطلاع‌رسانی طرح شمسما به مخاطبین.
- ۴-۲- جذب خیر اشتغال.
- ۴-۳- بارگزاری اطلاعات هر طرح کسب‌وکار در سامانه، با همکاری تسهیلگران.

ماده ۵- وظایف تسهیلگر

- ۵-۱- اطلاع‌رسانی طرح شمسما به مخاطبین.
- ۵-۲- جذب خیر اشتغال.
- ۵-۳- همکاری با مجری در ایجاد و ساماندهی پرونده‌های طرح‌های کسب‌وکار برای قرار گرفتن در سامانه.
- ۵-۴- ایجاد طرح اشتغال‌زایی و ورود اطلاعات در سامانه.
- ۵-۵- قرار دادن متقاضی انتخاب شده در فرآیند دریافت تسهیلات.

ماده ۶- وظایف خیر اشتغال

از آنجایی که مشارکت‌های مردمی تنها محدود به اشخاص حقیقی نیست، در نظام اجرای شمسما مشارکت‌های حقوقی در قالب نهادهای خصوصی و عمومی نیز مورد توجه قرار می‌گیرد.

خیرین با انگیزه‌های مختلف مانند انگیزه‌های حمایتی، نیت‌های خیر و عام‌المنفعه، انجام مسئولیت اجتماعی، کمک به برندینگ شرکت‌ها و سازمان‌ها و ایجاد اعتماد عمومی و همچنین بهره‌گیری از معافیت‌های مالیاتی و صرف هزینه‌های مالیاتی شرکت‌ها و سازمان‌ها در امور خیر در منطقه مورد نظر اقدام به مشارکت می‌نمایند.

در نظام اجرایی پیش‌بینی شده خیرین که با انگیزه‌های متفاوت اقدام به تامین منابع مالی می‌نمایند در پنج بخش به شرح ذیل دسته‌بندی می‌شوند:

- ۱) افراد حقیقی با مشارکت‌های محدود
- ۲) افراد حقیقی با مشارکت‌های کلان
- ۳) افراد حقوقی از بخش خصوصی
- ۴) نهادهای دولتی
- ۵) نهادهای حمایتی عمومی، خصوصی و مردمی

در چارچوب دسته‌بندی فوق پس از مذاکره با خیرین و تعیین مبلغ مشارکت، بر اساس تفاهم نامه‌های فی مابین نحوه مشارکت و همکاری تعیین می‌گردد.

معمولا در این رویکرد ارقام حمایتی تامین مالی از سمت خیرین با هر میزان مبلغ، مورد قبول قرار می‌گیرند.

۶-۱- خیر اشتغال می‌تواند به میزان دلخواه مبلغی را در حساب سپرده قرض الحسنه پس‌انداز بانک عامل واریز و در طرح مشارکت نماید.

۶-۲- خیر اشتغال متعهد می‌شود به لحاظ اخلاقی، و مالی به تعهدات خود پایبند باشد. (بر اساس فرم تعهدات اخلاقی و مالی) خیر اشتغال می‌تواند بر تمامی فرآیند ایجاد اشتغال نظارت داشته باشد.

۶-۳- خیر اشتغال می‌تواند در پیشبرد و توسعه طرح مورد نظر، مشاوره، پشتیبانی و حمایت‌های دیگر را به طور مستقیم در اختیار متقاضی قرار دهد.

- ۴-۶- خیر اشتغال حق برداشت و مطالبه مانده موجودی خود را تا پایان مدت اعتبار تفاهم نامه از خود سلب و ساقط می نماید.
- ۵-۶- بانک عامل متعهد است پس از گذشت مدت ۳ الی ۵ سال از انعقاد قرارداد سهم منابع خیر از اقساط وصولی را به نسبت مشارکت به حساب خیر واریز نماید.
- ۶-۶- در صورت درخواست خیر اشتغال، گزارش اقدامات و پیشرفت طرح های اجرا شده از طرف بنیاد (شامل نفرات، پیشرفت اجرایی طرح ها، بازپرداخت اقساط و ...) ارائه می گردد.
- ۷-۶- خیر اشتغال می تواند با هماهنگی بنیاد از طرح های اشتغال زایی بازدید و نظارت داشته باشد.
- ۸-۶- خیر اشتغال می تواند حداکثر ۲۰ درصد متقاضیان طرح های اشتغال را طی حداکثر یک دوره ۱۲ ماهه از تاریخ انعقاد تفاهم نامه مطابق با شیوه نامه تنظیمی به بنیاد معرفی نماید.
- ۹-۶- نحوه بازگشت سهم منابع خیر از اقساط وصولی با توجه به مفاد تفاهم نامه منعقد به یکی از طرق زیر خواهد بود:
- ۹-۶-۱- بانک عامل متعهد است پس از گذشت مدت ۳ الی ۵ سال از انعقاد قرارداد سهم منابع خیر از اقساط وصولی را به نسبت مشارکت به حساب خیر واریز نماید.
- ۹-۶-۲- خیر می تواند مبلغ را بصورت بلاعوض یا برای مدت ... سال در راستای اجرای طرح های اشتغال زایی در اختیار بنیاد قرار دهد.
- ۹-۶-۱۰- در صورتیکه بنیاد تعهدات خود را در موعد مقرر انجام ندهد، خیر اشتغال متناسب با میزان تسهیلات پرداختی، می تواند قبل از پایان اعتبار تفاهم نامه درخواست عودت معادل سهم خود (به کسر سهم خیر در تسهیلات پرداخت شده) را داشته باشد.

ماده ۷- وظایف بانک

- ۱-۷- افتتاح حساب سپرده قرض الحسنه پس انداز بر اساس قرارداد طرفین (بنیاد و بانک عامل).
- ۲-۷- تخصیص اعتبار متناسب طرح ها، بر اساس مدل طرح های اشتغال زایی اجتماع محور

ماده ۸- زمینه های همکاری صندوق

- ۱-۸- در صورتی که صندوق در طرح مشارکت داشته باشد، موظف به ارائه تسهیلات به میزان یک سوم آورده خیر اشتغال می باشد.

ماده ۹- وظایف متقاضی

- ۱-۹- پرداخت به موقع اقساط و انجام تعهدات مالی.
- ۲-۹- متقاضی از حمایت و مشاوره تسهیلمان و مجریان بهره مند می شود.

- ۹-۳- متقاضی، در صورت تمایل خیر اشتغال، امکان بازدید از طرح را فراهم می آورد.
- ۹-۴- ارائه گزارش از عملکرد کسب و کار خود به صورت مستمر، به تسهیلاتگر و خیر اشتغال

ماده ۱۰- منابع مالی اجرای طرح

۱۰-۱- بر اساس قرارداد منابع مالی اجرای مفاد و برنامه های موضوع این طرح، از محل تلفیق منابع طرفین تفاهم نامه، بر اساس روش های ذیل، انجام می گیرد.

الف) با مشارکت صندوق:

سه واحد آورده خیر + یک واحد آورده بنیاد + یک واحد آورده صندوق + هفت و نیم واحد آورده بانک = دوازده و نیم واحد

ب) بدون مشارکت صندوق:

سه واحد آورده خیر + یک واحد آورده بنیاد + شش واحد آورده بانک = ده واحد

ماده ۱۱- سایر موارد

۱۱-۱- طرفین تفاهم نامه متعهد می گردند در صورت انجام تبلیغات رسانه ای در خصوص معرفی طرح های اجرا شده در مناطق مختلف کشور از محل منابع طرفین، به نحوی اقدام شود که، سهم مشارکت و همکاری هر کدام از طرفین به نسبت مشارکت به عمل آمده، رسانه ای شود.

۱۱-۲- چنانچه میزان مطالبات غیر جاری (سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول) تسهیلات قرض الحسنه اعطایی به مجموع افراد معرفی شده از طرف بنیاد، به بیش از ۲ درصد از مبلغ مجموع تسهیلات برسد، پرداخت تسهیلات از محل منابع بانک و بنیاد تا کاهش این میزان به درصد تعیین شده متوقف خواهد گردید و طرفین حق هرگونه اعتراض بعدی در این خصوص را از خود سلب و ساقط می نمایند.

ماده ۱۲- تأیید و تصویب

این دستورالعمل در ۱۲ ماده و ۶ تبصره، در جلسه ۴۴۲ هیئت مدیره بنیاد برکت، در تاریخ ۱۴۰۱/۰۱/۲۱ به پیشنهاد کمیته تحقیق و توسعه، طرح و به تصویب رسید و از این تاریخ لازم الاجرا می باشد.

پیوست ها و فرم های مربوط به این دستورالعمل در کتاب و سایت rndbarakat.com موجود می باشد.

تصویب: آئین عقد تفاهم‌نامه‌های تامین مالی بنیاد برکت و نهادهای حقیقی و حقوقی

فصل پنجم

□ نظام اجرای شمس در نهادهای خصوصی و عمومی

از آنجایی که مشارکتهای مردمی تنها مربوط به اشخاص حقیقی و مشارکتهای محدود نیست در نظام اجرای شمسا مشارکتهای حقوقی در قالب نهادهای خصوصی و عمومی نیز مورد توجه قرار گرفته است. در این نظام اجرایی انواع خیرین که اقدام به تامین منابع مالی می‌نمایند در پنج بخش به شرح ذیل دسته‌بندی می‌شوند:

- ۱- افراد حقیقی و مشارکتهای محدود
- ۲- افراد حقیقی و مشارکتهای کلان
- ۳- افراد حقوقی از بخش خصوصی
- ۴- نهادهای دولتی
- ۵- نهادهای حمایتی دولتی یا خصوصی

فرآیند کار در به این شکل است که پس از مذاکره با خیرین با توجه به اینکه ارقام تامین مالی در این حالت ارقامی بسیار بالاتر از مشارکت اشخاص حقیقی با مشارکتهای محدود است و این افراد با توجه به رویکردهای منطقه‌ای یا رسته‌های شغلی تمایلاتی در توسعه منطقه یا رسته شغلی دارند بر اساس تفاهم‌نامه‌های فی مابین نحوه مشارکت و همکاری تعیین می‌گردد. معمولاً در این رویکرد ارقام حمایتی تامین مالی از سمت خیرین بالای ۵ میلیارد ریال مورد توافق قرار گرفته و تعدادی از متقاضیان را افراد خیر معرفی می‌نمایند که مشمول اهلیت سنجی با معیارهای بنیاد برکت می‌شوند.

خیرین با انگیزه‌های مختلف ممکن است اقدام به مشارکت نمایند. از جمله مهم‌ترین انگیزه‌هایی که این طرح خیر را پیش می‌برد انگیزه‌های حمایتی، نیت‌های خیر و عام‌المنفعه، انجام مسئولیت اجتماعی، کمک به برندینگ شرکت‌ها و سازمان‌ها و ایجاد اعتماد عمومی و همچنین بهره‌گیری از معافیت‌های مالیاتی و صرف هزینه‌های مالیاتی شرکت‌ها و سازمان‌ها در امور خیر در منطقه مورد نظر است.

در ادامه دستورالعمل‌ها و نمونه تفاهم‌نامه این طرح آورده شده است.

تصویر: آئین عقد تفاهم‌نامه‌های بنیادپرکت

فصل ششم

□ نمونه تفاهم‌نامه خیر طرح‌های اشتغال‌زایی (شمسا)

تفاهم‌نامه خیر طرح‌های اشتغال‌زایی شمسا

ماده ۱- طرفین تفاهم‌نامه

به منظور بهبود وضعیت معیشت خانوارهای ساکن در مناطق محروم و کمتر توسعه یافته و توانمندسازی اقتصادی و اجتماعی جوامع محروم با محوریت اشتغال‌زایی، قرارداد سه جانبه فی‌مابین بنیاد برکت به نمایندگی آقایان محمد ترکمانه مدیرعامل و عضو هیئت مدیره بنیاد و آقای محمود عسکری آزاد به سمت رئیس هیئت مدیره بنیاد به نشانی: تهران، خیابان شهید احمد قصبیر (بخارست)، بالاتر از خیابان شهید بهشتی، خیابان هشتم، نرسیده به بزرگراه شهید مدرس، پلاک ۶ که از این پس در این تفاهم‌نامه **بنیاد** نامیده می‌شود و آقای/شرکت ..... به نشانی: ..... به عنوان خیر طرح اشتغال‌زایی شمسا که از این پس در این قرارداد **خیر اشتغال** نامیده می‌شود و صندوق قرض الحسنه توسعه اشتغال برکت با نمایندگی قائم مقام مدیرعامل و رییس هیئت مدیره صندوق به نشانی تهران، بلوار نلسون ماندلا، بلوار صبا غربی، پلاک ۱۴ که من بعد در قرارداد «صندوق» نامیده می‌شود، با شرایط و مشخصات ذیل منعقد می‌گردد و طرفین ملزم به اجرای کامل مفاد آن می‌باشند.

ماده ۲- موضوع تفاهم‌نامه

عبارت است از اجرای طرح‌های اشتغال‌زایی توسط بنیاد برکت از طریق اعطای تسهیلات از محل منابع حاصل از مشارکت خیر اشتغال، بنیاد برکت و صندوق قرض الحسنه توسعه اشتغال برکت.

تبصره ۱: سقف اعطای تسهیلات اشتغال به طرح‌های معرفی شده بنیاد، در طرح‌های خرد خانگی حداکثر ریال با کارمزد ۴ درصد در سال می‌باشد و مدت بازپرداخت تسهیلات پرداختی برای اشتغال به‌طور متوسط کل تسهیلات ۵۰ ماهه خواهد بود.

تبصره ۲: تعیین نوع و سقف تسهیلات و معرفی متقاضیان به بانک عامل، در چارچوب این تفاهم‌نامه، بر عهده بنیاد می‌باشد.

ماده ۳- مدت تفاهم‌نامه

مدت تفاهم‌نامه از تاریخ امضاء، ۳ الی ۵ سال تعیین می‌شود و در این مدت غیرقابل فسخ بوده و در صورت توافق طرفین، قابل تمدید می‌باشد.

ماده ۴- تعهدات بنیاد

۴-۱- بنیاد متعهد به انجام فرآیند شناسایی، تأیید، انتخاب، ساماندهی، آموزش و توانمندسازی متقاضیان، مطابق دستورالعمل مربوطه، و استفاده از شبکه مجریان و تسهیلمان بنیاد در راستای اجرای تفاهم‌نامه و پیگیری امور متقاضیان تا اجرا و بهره‌برداری از طرح‌ها و نظارت مرحله‌ای به مدت ۲۰ ماه از زمان شروع طرح تا پایداری اشتغال می‌باشد.

۴-۲- بنیاد متعهد به ارائه گزارش‌های منظم ماهیانه به طرفین تفاهم‌نامه و ایجاد دسترسی به داشبورد مدیریتی بنیاد جهت رصد عملکرد طرح‌های اجراشده به بانک و خیر اشتغال می‌باشد.

۴-۳- بنیاد متعهد به پرداخت هزینه‌های جاری تسهیلمگری از محل منابع خود خواهد بود.

۴-۴- بنیاد متعهد است در اجرای تفاهم‌نامه نسبت به واریز سهم خود به میزان به حساب صندوق و اجرای تعداد ..... طرح اشتغال‌زایی اقدام نماید.

۴-۵- بنیاد متعهد است مجریان طرح‌های اشتغال‌زایی را به مدیریت شعب بانک عامل در هر استان معرفی نماید.

۴-۶- بنیاد متعهد است طرح‌های اشتغال‌زایی را حداکثر طی مدت دوره ۱۸ ماهه از تاریخ انعقاد تفاهم‌نامه مطابق شیوه‌نامه، به بانک معرفی نماید.

تبصره ۳: اولویت معرفی به بانک، با طرح‌هایی است که اشتغال‌زایی بیشتری دارند.

تبصره ۴: طرح‌هایی که نیازمند مجوز خاصی از دستگاه ذی‌ربط می‌باشند، پس از اخذ مجوز، توسط بنیاد بررسی و در صورت تأیید به بانک معرفی می‌شود.

۷-۴- بنیاد متعهد است در وصول مطالبات غیر جاری، به محض اعلام بانک، همکاری لازم با بانک را داشته باشد.

۸-۴- بنیاد متعهد است، طرح‌های معرفی شده از طرف خیر اشتغال را مطابق آیین‌نامه‌های سحاب و آسمان و آفتاب بررسی و در صورت احراز شرایط مندرج در آیین‌نامه مزبور و طی فرآیندهای پیش‌بینی شده جهت تامین مالی به بانک عامل معرفی نماید. بدیهی است در صورت عدم احراز شرایط، طرح‌ها با ذکر دلایل به خیر اشتغال عودت می‌گردد.

۹-۴- تعیین تکلیف نظام وظیفه آقایان الزامی بوده و کنترل موضوع بر عهده بنیاد می‌باشد.

۱۰-۴- بنیاد متعهد است استان، شهرستان، بخش و روستاهای هدف در اجرای طرح‌های اشتغال‌زایی را کتباً به خیر اشتغال معرفی نماید. شهرهای مورد توافق در این تفاهم‌نامه، در استان‌های ..... شهرستان‌های .....، .....، ..... و ..... است.

۱۱-۴- در صورت درخواست خیر اشتغال گزارش اقدامات و پیشرفت طرح‌های اجرا شده از طرف بنیاد (شامل نفرات، پیشرفت اجرایی طرح‌ها، بازپرداخت اقساط و ...) ارائه می‌گردد.

۱۲-۴- بنیاد متعهد است شرایط بازدید از طرح‌های اشتغال‌زایی را در صورت درخواست خیر اشتغال فراهم نماید.

۱۳-۴- بنیاد متعهد است بلافاصله پس از پایان اعتبار تفاهم‌نامه، برای پرداخت سهم خیر اشتغال، معادل مبلغ مندرج در ماده ۱-۵ همین قرارداد، به حسابی که از طرف ایشان به صورت مکتوب اعلام می‌گردد، اقدام نماید.

تبصره ۵: مبلغ سهم خیر اشتغال، متناسب با اقساط وصول شده، به صورت یک‌جا یا طی چند مرحله، طبق توافق طرفین، به حساب معرفی شده از سوی خیر اشتغال، واریز خواهد گردید.

ماده ۵- تعهدات خیر اشتغال

۱-۵- خیر اشتغال متعهد است در اجرای تفاهم‌نامه نسبت به واریز مبلغ ..... میلیارد ریال به حساب خود نزد بانک عامل یا شماره حساب معرفی شده از معرف بنیاد برکت واریز و حق درخواست مبلغ مذکور را طی مدت اعتبار تفاهم‌نامه از خود سلب می‌نماید.

۲-۵- نحوه بازگشت سهم منابع خیر از اقساط وصولی با توجه به مفاد تفاهم‌نامه منعقد به صورت زیر خواهد بود:

- ۵-۲-۱- خیر حق برداشت و مطالبه مانده موجودی خود را تا پایان مدت اعتبار تفاهم‌نامه از خود سلب و ساقط می‌نماید.
- ۵-۲-۲- بانک عامل متعهد است پس از گذشت مدت ۳ الی ۵ سال از انعقاد قرارداد سهم منابع خیر از اقساط وصولی را به نسبت مشارکت به حساب خیر واریز نماید.
- ۵-۲-۳- خیر می‌تواند مبلغ را به صورت بلاعوض یا برای مدت ..... سال در راستای اجرای طرح‌های اشتغال‌زایی در اختیار بنیاد قرار دهد.

تبصره ۶: در صورتی که بنیاد تعهدات خود را در موعد مقرر انجام ندهد، خیر اشتغال متناسب با میزان تسهیلات پرداختی، می‌تواند قبل از پایان اعتبار تفاهم‌نامه درخواست عودت معادل سهم خود (به کسر سهم خیر در تسهیلات پرداخت شده) را داشته باشد.

۵-۳- خیر اشتغال متعهد است که معرفی شدگان دارای شغل نبوده و از نظر نظام وظیفه تعیین تکلیف شده باشند.

ماده ۶- زمینه‌های همکاری صندوق

همکاری صندوق در زمینه اعطای تسهیلات، معادل برابر اصل آورده بنیاد و خیر اشتغال، به طرح‌های اشتغال‌زایی معرفی شده از سوی بنیاد، از طریق بانک عامل در چارچوب شرایط این تفاهم‌نامه، ضوابط جاری صندوق و بانک عامل می‌باشد.

ماده ۷- منابع مالی اجرای مفاد تفاهم‌نامه

منابع مالی اجرای مفاد و برنامه‌های موضوع این تفاهم‌نامه، از محل تلفیق منابع طرفین تفاهم‌نامه، بر اساس روش‌های ذیل، جمعا به مبلغ ..... میلیارد ریال می‌باشد.

الف) با مشارکت صندوق

سه واحد آورده خیر + یک واحد آورده بنیاد + یک واحد آورده صندوق + هفت و نیم واحد آورده بانک = دوازده و نیم واحد

ب) بدون مشارکت صندوق

سه واحد آورده خیر + یک واحد آورده بنیاد + شش واحد آورده بانک = ده واحد

تبصره ۷: سقف ریالی با توافق طرفین قابل افزایش است. در صورت موافقت طرفین بر تمدید تفاهم‌نامه، ضمن اعلام کتبی موافقت، اقدامات لازم می‌بایست یک ماه قبل از پایان اعتبار تفاهم‌نامه صورت گیرد.

ماده ۸- سایر شرایط:

- ۸-۱- کلیه معرفی شدگان موظف به افتتاح حساب قرض‌الحسنه نزد بانک عامل، حداقل با مبلغ ۵۰۰ هزار ریال می‌باشند.
- ۸-۲- خیر اشتغال می‌تواند حداکثر ۲۰ درصد متقاضیان طرح‌های اشتغال را طی حداکثر یک دوره ۱۲ ماهه از تاریخ انعقاد تفاهم‌نامه مطابق با شیوه‌نامه تنظیمی به بنیاد معرفی نماید.
- ۸-۳- طرفین تفاهم‌نامه متعهد می‌گردند در صورت انجام تبلیغات رسانه‌ای در خصوص معرفی طرح‌های اجرا شده در مناطق مختلف کشور از محل منابع طرفین، به نحوی عمل شود تا در اطلاع‌رسانی انجام شده، سهم مشارکت و همکاری هر کدام از طرفین به نسبت مشارکت به عمل آمده، رسانه‌ای شود.
- ۸-۴- چنانچه میزان مطالبات غیر جاری (سررسید گذشته، معوق، مشکوک الوصول) تسهیلات قرض‌الحسنه اعطایی به مجموع افراد معرفی شده از طرف بنیاد، به بیش از ۲ درصد از مبلغ مجموع تسهیلات برسد، پرداخت تسهیلات از محل منابع بانک و بنیاد تا کاهش این میزان به درصد تعیین شده متوقف خواهد گردید و طرفین حق هرگونه اعتراض بعدی در این خصوص را از خود سلب و ساقط می‌نمایند.

ماده ۹- حل اختلاف

- ۹-۱- در صورت بروز هرگونه اختلاف در خصوص مفاد این تفاهم‌نامه، طرفین مساعی لازم جهت رفع اختلاف از طریق مذاکره را به عمل می‌آورند. در صورت عدم توافق، اختلاف مطروحه از طریق کمیته دوری متشکل از نمایندگان بنیاد برکت و خیر اشتغال و نماینده مرضی الطرفین اتخاذ تصمیم خواهد شد.
- ۹-۲- کمیته فوق‌الذکر در راستای حل و فصل اختلافات به‌وجود آمده، می‌بایست ظرف مدت ۶ ماه از تاریخ ارجاع امر به دوری، در خصوص موضوع ارجاعی، رسیدگی و متعاقباً رأی مقتضی صادر و نهایتاً مراتب را از طریق ارسال اظهارنامه رسمی یا

پست سفارشی به طرفین ابلاغ نماید؛ لازم به ذکر است که مدت زمان داوری صرفاً برای یک‌بار آن‌هم به مدت ۶ ماه دیگر بناء به تشخیص داور، قابل تمدید می‌باشد.

ماده ۱۰- اقامتگاه قانونی

اقامتگاه قانونی طرفین به شرح مذکور در صدر تفاهم‌نامه حاضر است و ارسال کلیه اوراق قانونی و قضایی و مکاتبات و مراسلات به نشانی‌های فوق معتبر است. لذا تغییر اقامتگاه قانونی هر یک از طرفین قرارداد، مستلزم اعلام کتبی حداکثر ظرف مدت ۵ روز به طرف مقابل خواهد بود و در غیر این صورت کلیه ابلاغیه‌ها و اخطاریه‌های اداری ارسال شده به اقامتگاه اعلامی در حکم ابلاغ قانونی است.

ماده ۱۱- اسناد و ضوابط قرارداد

اسناد و مدارک زیر اجزاء لاینفک تفاهم‌نامه می‌باشد:

۱۱-۱- آگهی آخرین تغییرات خیر اشتغال با شخصیت حقوقی در روزنامه رسمی

۱۱-۲- مدارک سجلی صاحبان امضای مجاز اوراق مالی و تعهدآور خیر اشتغال با شخصیت حقوقی / مدارک سجلی خیر اشتغال حقیقی

ماده ۱۲- توزیع نسخ

این تفاهم‌نامه در ۱۲ ماده و ۷ تبصره و در سه نسخه به اعتبار واحد در تاریخ ۱۴۰۲/۰۰/۰۰ تنظیم و بین طرفین ابلاغ گردیده است.

خیر اشتغال ..... محمد تر کمانه محمود عسکری آزاد

بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره)

گواهی مشارکت خیر

بسمه تعالی

وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَّا كُفْرَانَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَ لَأَدْخِلَنَّاكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ (مائده-۱۲)

شماره عضویت در مجمع خیرین کارآفرینی...۰۹۹۰۰۰۱

خیر کارآفرینی ارجمند جناب آقای / سرکار خانم .....

حال که سپهر اندیشه خیر و گام‌های عمل نیک حضرت تعالی موجبات مشارکت در بسترسازی اشتغال‌زایی، کارآفرینی و رونق تولید ملی را رقم زده است، بر اساس آیین‌نامه شمسا به شماره سند BAF-RE-RD-01 مصوب هیئت مدیره بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) با قرض‌الحسنه شما به مبلغ ..... ریال، تعداد ..... طرح اشتغال‌زایی اجتماع‌محور انجام خواهد پذیرفت، بر این اساس بنیاد برکت ضمن ارج نهادن بر این اقدام پسندیده خود را ملزم می‌نماید، به میزان ..... برابر قرض‌الحسنه شما جهت توسعه اشتغال‌زایی و کارآفرینی به متقاضی اهلیت سنجی شده تسهیلات داده و پس از پایدارسازی اشتغال صورت گرفته، این آورده را به صلاح‌دید خیر محترم جهت راه‌اندازی کسب‌وکار جدید صرف نموده یا به شما خیر نیکوکار عودت دهد.

امید است در پرتو عنایات امام عصر (عج) با مشارکت مردمی و حمایت از کسب‌وکارهای جدید منویات مقام معظم رهبری (زیده عزه) را در بسط تولید ملی محقق نموده و رضایت باری تعالی را جلب نماییم.

مدیر عامل

رئیس هیئت مدیره بنیاد برکت

گواهی عضویت در مجمع خیرین کارآفرینی

بسمه تعالی

وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَّا كُفْرَانَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَ لَأَدْخِلَنَّاكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ (مائده-۱۲)

شماره عضویت در مجمع خیرین کارآفرینی..۰۹۹۰۰۰۱...

خیر کارآفرینی ارجمند جناب آقای / سرکار خانم .....

حال که به حکم ایمان، عمل صالح و اندیشه خیر در راستای اشتغال‌زایی، کارآفرینی و رونق تولید ملی اقدام به مشارکت نموده‌اید، بر اساس آیین‌نامه شمساً به شماره سند BAF-RE-RD-01 مصوب هیئت مدیره بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام(ره) با قرض‌الحسنه شما به مبلغ ۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال، تعداد ۴ طرح اشتغال‌زایی اجتماع انجام خواهد پذیرفت، بر این اساس بنیاد برکت ضمن ارج نهادن بر این اقدام پسندیده خود را ملزم می‌نماید، به میزان پنج برابر قرض‌الحسنه شما جهت توسعه اشتغال‌زایی و کارآفرینی به متقاضی اهلیت‌سنجی شده تسهیلات داده و پس از پایدارسازی اشتغال صورت گرفته، این آورده را به صلاح‌دید خیر محترم جهت راه‌اندازی کسب‌وکار جدید صرف نموده یا به شما خیر نیکوکار عودت دهد.

امید است در پرتو عنایات امام عصر(عج) با مشارکت مردمی و حمایت از کسب‌وکارهای جدید منویات مقام معظم رهبری (زیده عزه) را در بسط تولید ملی محقق نموده و رضایت باری تعالی را جلب نماییم.

.....
مدیر عامل

.....
رییس هیئت مدیره بنیاد برکت

ملاحظات و مشوق‌های اجرایی^۳

امکان اجرای طرح جهت اطلاع‌رسانی توسط معاونت توسعه اشتغال اجتماع‌محور تا پیش از الکترونیکی شدن فرآیندها نیز فراهم شده است.

شماره حساب ..... به نام بنیاد برکت نزد بانک ..... جهت واریز وجوه توسط خیرین از سوی معاونت برنامه‌ریزی و توسعه منابع معرفی شد.

جهت تشویق تسهیلات‌گران و مجریان و جبران زحمات ایشان ضمن اخذ نظرات معاونت‌های توسعه اشتغال اجتماع‌محور و برنامه‌ریزی و توسعه منابع موارد زیر مورد نظر است:

۱- تسهیلات‌گر و مجری که اقدام به جذب خیر کارآفرینی نماید، به عنوان عضو مجمع خیرین کارآفرینی منطبق با بند ۸ بخش الف ماده ۳ آیین‌نامه شمسا در می‌آید.

۲- به میزان تعداد طرح‌های حمایت شده توسط خیرین با ضریب ۲ سقف تعداد طرح‌های تسهیلات‌گر در منطقه هدف افزایش می‌یابد.

۳- در صورتیکه که به طور کامل تمامی هزینه راه‌اندازی یک طرح توسط بانی تامین گردد، طرح مذکور مازاد بر سهمیه تسهیلات‌گر خواهد بود.

۴- نظر به اینکه با افزایش جذب بانی خیر، تعداد طرح‌های مورد نظارت تسهیلات‌گران افزایش می‌یابد، تا سقف ۵۰ طرح مازاد برای هر تسهیلات‌گر در نظر گرفته و چنانچه تعداد طرح بیش از سقف مورد نظر باشد، اقدامات تسهیلات‌گری طرح‌های بیشتر توسط دیگر تسهیلات‌گران انجام شده و لیکن افزایش دستمزد برای تسهیلات‌گر طبق مفاد فوق محفوظ است.

۵- در صورتیکه تسهیلات‌گر بر اساس جدول تسهیلات آیین‌نامه شمسا عمل نماید ۱۵٪ دستمزد وی افزایش خواهد یافت.

۶- در صورتیکه بانی تمامی هزینه‌های مورد نیاز راه‌اندازی یک طرح را تقبل نماید، به ازای هر طرح دارای بانی خیر که راه‌اندازی شده است ۳۰٪ دستمزد حاصل از راه‌اندازی طرح برای تسهیلات‌گر و مجری نسبت به سایر طرح‌ها افزایش می‌یابد.

^۳ این بخش به صورت پیشنهادی بوده و نیازمند به تصویب هیئت مدیره بنیاد برکت دارد.

- ۷- در صورتیکه بانی شخصیت حقوقی بوده و یا از منابع فنی و اعتباری تامین مالی صورت پذیرد، بر اساس مصوبات این موضوع متعاقبا موارد تشویقی برای پیگیرکننده عقد تفاهم‌نامه اعمال خواهد شد.
- ۸- در صورتیکه جذب بانی فقط توسط مجری صورت گرفته باشد، افزایش دستمزد فقط شامل حال وی و در صورتیکه توسط تسهیلگر صورت گرفته باشد، مجری نیز حسب مورد به میزان ۵۰٪ بندهای فوق دریافت خواهد نمود.
- ۹- در صورتی که بانی شخص حقیقی بوده باشد، بر اساس مصوبات موارد تشویقی برای پیگیری کننده عقد تفاهم‌نامه و قرارداد اعمال خواهد شد.

منشور اخلاقی شمس

الف) تعهدات بنیاد

- بنیاد متعهد می‌شود مبلغی معادل آورده بانی جهت ایجاد اشتغال تخصیص دهد.
- جهت تجلیل از خیرین کارآفرینی برتر، نشان برکت به ایشان اعطا می‌شود.
- در صورت بروز اختلاف بین بانی و متقاضی یا تسهیلاتگر، مجری اقدام به حل و فصل آن می‌نماید.
- فرآیند راه‌اندازی و استقرار شغل به خیر اطلاع‌رسانی شود.
- حمایت بانی در طرحی که بر اساس انتخاب خیر (بر اساس منطقه و رشته شغلی) و اولویت متقاضیان تایید صلاحیت شده توسط سامانه است، سرمایه‌گذاری شود.

ب) تعهدات بانی

- بانی متعهد می‌شود در فرآیند کسب‌وکار متقاضی دخالت مستقیم نداشته باشد.
- بانی می‌تواند در پیشبرد و توسعه طرح مورد نظر، مشاوره، پشتیبانی و حمایت‌های دیگر را به طور مستقیم در اختیار متقاضی قرار دهد.
- انتخاب متقاضی دریافت تسهیلات بر اساس سامانه اولویت‌بندی است.
- بانی محترمی که کمتر از بسته‌های حمایتی راه‌اندازی یک شغل حمایت می‌نماید، انتظار دریافت مبلغ پرداخت شده و قرار گرفتن در جریان راه‌اندازی کسب‌وکار مشخصی را ندارد.
- بانی تا انتهای دوره تثبیت و بازپرداخت راه‌اندازی یک کسب‌وکار حمایت مالی خود را به صورت قرض الحسنه در اختیار فرآیند طرح قرار می‌دهد.

تصویر: نشان برکت

فصل هفتم

□ دستورالعمل پاسداشت خیرین برکت

هدف

به منظور پاسداشت خیرین بنیاد برکت و در راستای افزایش تعاملات فی مابین و گسترش کمی و کیفی شیوه‌های تامین مالی ماموریت‌های بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) از طریق خیرین، دستورالعمل حاضر تدوین شده است.

تعاریف

ستاد: در دستورالعمل حاضر به ستاد اجرایی فرمان امام(ره) به اختصار «ستاد» اطلاق می‌شود.

بنیاد: در دستورالعمل حاضر به بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان امام(ره) به اختصار «بنیاد» اطلاق می‌شود.

خیر برکت: فرد حقیقی یا حقوقی نیکوکاری است که از طریق بنیاد و به منظور محرومیت‌زدایی و یا رفع مشکل افراد نیازمند، تمایل یا تعهد به ارائه کمک نقدی، غیرنقدی و ... دارد و در این جهت بخشی از اموال و دارایی‌های متعلق به خودش و یا منافع حاصل از دارایی‌های خود را در زمان زندگی خود و یا بعد از فوت خود (از طریق وراثت و یا معتمدین) به منظور انجام نیت یا اقدام خاصی اختصاص می‌دهد.

دامنه شمول و کاربرد

این دستورالعمل مربوط به تمامی خیرینی است که به هر شکل نسبت به انجام نیت خود از طریق بنیاد اقدام می‌نمایند.

روش‌های مختلف پاسداشت خیرین برکت عبارتند از:

۱- روش‌های حفظ و توسعه تعاملات و تقدیر از خیرین برکت عبارت است از:

■ ارسال پیامک تقدیر و تشکر از سوی بنیاد پس از انجام پرداخت توسط خیرین،

■ ارسال تقدیرنامه از سوی بنیاد،

■ دعوت از خیرین در همایش‌های بنیاد و یا آیین افتتاح پروژه‌ها و تقدیر و تشکر از ایشان،

- ارسال بسته‌های تقدیری در روزهای خاص،
- ارسال پیام‌های گرامی‌داشت در مناسبت‌های مذهبی و ملی،
- نصب لوح یادبود احداث پروژه به اسم خیر یا شخص اعلامی از سوی ایشان در محل ساختمان پروژه احداث شده،
- تقدیر و تشکر از خیرین از طریق انجمن خیرین برکت،
- ثبت زندگی‌نامه، مصاحبه و تهیه برنامه‌های رسانه‌ای از خیرین و تهیه گزارشات لازم در فضای مجازی،
- در اختیار قراردادن اقامتگاه زیارتی به منظور استفاده خیرین برکت،

فرایند اجرایی

الف- اقدامات عمومی پاسداشت خیرین

- ۱- مدیریت تجهیز منابع مالی و مشارکت‌ها موظف است تا پایان هر ماه، نسبت به ارسال پیامک تقدیر از خیرینی که در آن ماه به هر میزان کمک مالی نموده‌اند، اقدام نماید.
- ۲- پیامک‌های گرامی‌داشت به تمامی خیرین، فارغ از مبلغ و نوع کمک، در مناسبت‌های ملی (نظیر نوروز، روز دفاع مقدس، روز ۲۲ بهمن) و مذهبی (نظیر میلاد پیامبر اکرم (ص)، ولادت حضرت علی (ع) و ولادت حضرت فاطمه (س)) توسط مدیریت تجهیز منابع مالی و مشارکت‌ها ارسال می‌گردد.

ب- اقدامات اختصاصی پاسداشت خیرین

پاسداشت از خیرین با سرجمع کمک تا ۵۰۰ میلیون ریال

- ۳- به خیرینی که به صورت مداوم ماهیانه نسبت به اعطای کمک مالی با سرجمع مبالغ تا ۵۰۰ میلیون ریال می‌نمایند،

می‌بایست در پایان هر شش ماه پیامک ویژه‌ای در جهت تقدیر و تشکر از ایشان ارسال شود؛ بدیهی است زمانی که سرجمع کمک مالی از جانب یک شخص به ۵۰۰ میلیون ریال رسید، تعامل با وی نیز تغییر خواهد کرد.

۴- در مناسبت‌های خاص و بنا به تشخیص مدیر تجهیز منابع مالی و مشارکت‌ها، بسته‌های تقدیر می‌تواند به برخی از این خیرین تعلق گیرد.

پاسداشت از خیرین با سرجمع کمک ۵۰۰ میلیون ریال و بالاتر

۵- تقدیم تقدیرنامه از سوی مدیر عامل به خیر پس از اتمام پروژه،

۶- نصب لوح یادبود احداث پروژه به اسم خیر یا شخص اعلامی از سوی ایشان در محل ساختمان پروژه احداث شده،

۷- دعوت خیرین در همایش‌های بنیاد جهت حضور در مراسم و با تقدیر از ایشان،

۸- دعوت در مراسم‌های استانی بنیاد و ستاد، صرفاً جهت حضور در مراسم و تقدیر و تشکر از ایشان،

تبصره ۱: در صورتی که تعداد خیرین با مبالغ بالاتر از ۵۰۰ میلیون ریال بیش از ۳۰ نفر شود، مدیر تجهیز منابع مالی و مشارکت‌ها می‌تواند همایش تقدیر از خیرین را برگزار نموده و از کلیه خیرین تقدیر به عمل آورد. دعوت از خیرین توسط مدیریت تجهیز منابع مالی و مشارکت‌ها به عمل می‌آید.

۹- ارسال سررسید و بسته‌های تبلیغی بنیاد برکت توسط مدیریت تجهیز منابع مالی و مشارکت‌ها

۱۰- دعوت در مراسم افتتاحیه پروژه از خیرین برکتی که در قالب انعقاد قرارداد با بنیاد بابت پروژه مشخصی کمک نموده‌اند.

۱۱- ثبت زندگی‌نامه، مصاحبه و تهیه برنامه‌های رسانه‌ای از خیرین و تهیه گزارشات لازم در فضای مجازی

۱۲- صدور کارت عضویت در مجمع خیرین بنیاد

توضیحات: شایان ذکر است تمامی اقدامات فوق با همکاری کمیته تحقیق و توسعه و مدیریت واحد تجهیز منابع مالی و مشارکت‌ها و هماهنگی و اقدام سایر واحدهای بنیاد (روابط عمومی، پشتیبانی و ...) انجام می‌گیرد.

مدیریت تجهیز منابع مالی می‌بایست با هماهنگی معاونت برنامه‌ریزی و توسعه منابع مالی نسبت به اخذ نظرسنجی از خیرین اقدام نماید.

خیرینی که از طریق وب سایت بنیاد نسبت به اعطای کمک اقدام نموده‌اند و یا موضوع مصرف کمک خود را دقیقاً مشخص نموده‌اند، در متن پیامک تقدیر می‌بایست محل مصرف پروژه نیز برای ایشان ذکر شود.

مدیریت تجهیز منابع مالی و مشارکت‌ها موظف است نسبت به راه‌اندازی انجمن خیرین بنیاد، ایجاد صفحه ویژه خیرین در سایت بنیاد و سامانه ارسال پیامک حداکثر شش ماه پس از تصویب این دستورالعمل با همکاری واحدهای فناوری اطلاعات و روابط عمومی بنیاد برکت اقدام نماید.

بازنگری و تغییر

هرگونه اصلاح و تغییر در این دستورالعمل با توجه به ترتیب پیش‌بینی شده در دستورالعمل مدیریت مستندات و سوابق سیستمی بنیاد و بنا به درخواست مدیریت تجهیز منابع مالی و مشارکت‌ها امکان‌پذیر خواهد بود.

تأیید و تصویب

این دستورالعمل با ۱۰ ماده و ۱ تبصره در تاریخ ۱۳۹۹/۰۲/۲۰ در جلسه شماره ۳ کمیته مستندات سیستمی تصویب گردید و از تاریخ تصویب لازم‌الاجرا خواهد بود.

فصل هشتم

□ دستورالعمل نحوه مدیریت و اداره ساختمان های اهدایی خیرین
برای ایجاد طرح های اشتغال زایی اجتماع محور

مقدمه

به منظور پاسداشت خیرین بنیاد برکت و در راستای افزایش تعاملات فی مابین و گسترش کمی و کیفی شیوه‌های تامین مالی مأموریت‌های بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) از طریق خیرین، دستورالعمل حاضر تدوین شده است.

ماده ۱- هدف

مدیریت و استفاده بهینه از ساختمان‌ها و مکان‌هایی که از طریق خیرین، موسسات خیریه، شرکت‌ها، تعاونی‌ها، گروه‌های مردمی و... برای ایجاد اشتغال در مناطق هدف، در اختیار بنیاد قرار داده شده است.

ماده ۲- تعاریف و اصطلاحات

اصطلاحات زیر، در این دستورالعمل، در معانی مشروح به کار می‌روند:

۱-۲- **بنیاد:** بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره)

۲-۲- **معاونت:** معاونت توسعه اشتغال اجتماع محور بنیاد برکت ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره)

۳-۲- **خیرین:** اشخاص حقیقی یا حقوقی که ساختمان یا مکانی را جهت ایجاد اشتغال یا تضمین بازار و یا هر نوع پشتیبانی از طرح‌ها، در اختیار بنیاد قرار داده‌اند.

۴-۲- **مجری:** مجری طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع محور بنیاد برکت در استان یا شهرستان

۵-۲- **هیأت امنا:** هیأت امنای ساختمان متشکل از ۳ نفر شامل نماینده خیرین، نماینده ستاد اجرایی فرمان حضرت امام (ره) در استان و یکی از مجریان طرح‌های اشتغال‌زایی اجتماع محور استان به انتخاب معاونت اجتماع محور

۶-۲- **مدیر ساختمان:** شخصی که توسط هیأت امنا منصوب و مسئولیت مدیریت ساختمان را بر عهده می‌گیرد.

ماده ۳- دامنه شمول

دامنه شمول این دستورالعمل، ساختمان‌ها و مکان‌هایی است که توسط خیرین، در مناطق هدف، در اختیار بنیاد قرار داده شده است.

ماده ۴- مسئولیت‌ها

- ۴-۱- مسئولیت اجرا و نظارت بر این دستورالعمل بر عهده معاونت می‌باشد.
- ۴-۲- مسئولیت حسن اجرای این دستورالعمل بر عهده مدیرعامل بنیاد می‌باشد.

ماده ۵- بهره‌برداری از ساختمان‌ها

۵-۱- ساختمان‌ها در راستای کمک به ایجاد اشتغال و یا پشتیبانی از طرح‌های اشتغال‌زایی در مناطق هدف بنیاد، تحت نظر معاونت، در اختیار متقاضیان اشتغال طرح‌های بنیاد برکت و یا پشتیبانان کسب‌وکار قرار می‌گیرد.

۵-۲- طرح‌هایی که دارای ویژگی‌های زیر باشند جهت بهره‌برداری از ساختمان در اولویت قرار دارند:

- کارگاهی و کاربر باشند.
- منجر به ایجاد اشتغال برای زنان سرپرست خانوار و معلولین شوند.
- پشتیبانی از رشته‌های اولویت‌دار بنیاد و طرح‌های ویژه

ماده ۶- ارکان اداره کننده ساختمان

ساختمان توسط سه رکن زیر اداره می‌شود:

۱- هیأت امنا

تبصره: معاونت اجتماع محور موظف است نسبت به تشکیل هیأت امنای ساختمان اقدام نماید.

۲- مدیر ساختمان

۳- مجری

ماده ۷- وظایف و اختیارات هیأت امنا

۱-۷- تعیین مدیر ساختمان

۲-۷- تعیین حق الزحمه مدیر ساختمان

۳-۷- برنامه‌ریزی مالی و بودجه‌بندی در خصوص هزینه‌های ساختمان و تعیین شارژ

۴-۷- ارزیابی عملکرد مدیر ساختمان به صورت مستمر

۵-۷- گزارش عملکرد سالانه به معاونت و خیرین

تبصره: رئیس هیأت امنا را معاونت اجتماع محور تعیین می‌کند.

ماده ۸- وظایف و اختیارات مدیر ساختمان

۱-۸- مراقبت، نگهداری و در صورت لزوم تعمیرات ساختمان

۲-۸- اجرای برنامه‌ریزی مالی هیأت امنا و دریافت به موقع شارژ و پرداخت به موقع هزینه‌های مرتبط با ساختمان و ثبت

صحیح حساب‌ها

۳-۸- اقدام و پیگیری به موقع در خصوص بیمه آتش‌سوزی ساختمان

۴-۸- اطلاع‌رسانی به موقع مصوبات هیأت امنا به بهره‌برداران

۸-۵- گزارش ماهانه به هیأت‌امنا در خصوص هزینه‌های ساختمان و شارژهای دریافتی

ماده ۹- وظایف و اختیارات مجری

۹-۱- دبیری جلسه هیأت‌امنا

۹-۲- تصمیم‌گیری در خصوص واگذاری بهره‌برداری ساختمان به متقاضیان اشتغال اجتماع‌محور و یا پشتیبانان کسب‌وکار

۹-۳- عقد تفاهم‌نامه با متقاضیان اشتغال یا پشتیبان در خصوص بهره‌برداری از ساختمان

۹-۴- نظارت مستمر بر طرح اشتغال‌زایی و نحوه بهره‌برداری از ساختمان توسط متقاضیان اشتغال و یا پشتیبانان

۹-۵- ارائه گزارش‌های ۶ ماهه از عملکرد بهره‌برداران ساختمان به معاونت اجتماع‌محور

۹-۶- ارسال ارزیابی سالانه عملکرد مدیر ساختمان و تایید صحت حساب‌ها برای معاونت اجتماع‌محور

ماده ۱۰- تخلف

در صورت بروز هرگونه تخلف و تعللی از سوی هر یک از طرفین تفاهم‌نامه‌ها و یا مجری که منجر به ایجاد هرگونه خسارت مادی یا معنوی به منافع و مصالح بنیاد گردد، حق هر گونه اقدام قانونی برای بنیاد محفوظ خواهد بود. این موضوع باید در کلیه تفاهم‌نامه‌های مرتبط با این دستورالعمل قید گردد.

ماده ۱۱- تایید و تصویب

این دستورالعمل در ۱۱ ماده و ۲ تبصره در تاریخ ۱۴۰۰/۰۸/۲۲ در جلسه شماره ۱۹۶ کمیته تحقق و توسعه تصویب گردیده و از این تاریخ لازم‌الاجرا است.

منابع

- اعجاز احمدخان، محمد عبیدالله، طریقاله خان؛ مترجم: سید محمدرضا سید نورانی (۱۳۹۱) تامین مالی خرد اسلامی، انتشارات پژوهشکده پولی و بانکی
- جوانا لجرود، جولی ارنه، کندیس نلسون؛ مترجمین: محمد جواد ایروانی، حمید پاداش، مرتضی اکبری (۱۴۰۱) کتاب مرجع تامین مالی خرد جدید، انتشارات دانشگاه تهران
- محسن مطیعی (۱۴۰۰) تامین مالی کارآفرینی، انتشارات سازمان جهاد دانشگاهی تهران
- Armendáriz, B., & Morduch, J. (2010). The economics of microfinance (2nd ed.). Cambridge, MA: MIT Press.
- CGAP (Consultative Group to Assist the Poor). (2015). Microfinance: An introduction. Retrieved from <https://www.cgap.org/sites/default/files/CGAP-Brief-Microfinance-An-Introduction-Jan-2015.pdf>
- Grameen Bank. (n.d.). About us. Retrieved from <https://www.grameen.com/about-us/>
- Khandker, S. R. (2015). Handbook on impact evaluation: Quantitative methods and practices. Washington, DC: The World Bank.
- Ledgerwood, J. (2013). The microfinance handbook: A financial market system perspective. Washington, DC: The World Bank.
- Morduch, J. (1999). The microfinance promise. *Journal of Economic Literature*, 37(4), 1569-1614.
- Nair, M. (2013). Microfinance in India: A critical review. *Journal of Social and Economic Development*, 15(2), 227-243.
- Nair, M. (2015). Microfinance institutions in India: Challenges and prospects. *Journal of International Development*, 27(5), 670-688.
- Rhyne, E., Otero, M., & Collins, D. (2011). Microfinance: What is it? Why does it matter? In J. P. Dichter & A. L. Harper (Eds.), *What's wrong with microfinance?* (pp. 17-34). Rugby, UK: Practical Action Publishing.
- World Bank. (2015). Global financial development report 2015/2016: Long-term finance. Washington, DC: The World Bank.

بنیاد برکت
سازمان اسناد و کتابخانه ملی حضرت امام (ره)